

Трето заседание

Понеделник, 19 декември 1960 г.

(Открито в 15 ч.)

Председателстващ Петър Попзлатев: (Звъни) Другари народни представители! В залата присъствуват нужното число народни представители. Обявявам днешното заседание за открито.

Продължава разглеждането на законопроектите за народностопанския план и за бюджета на държавата за 1961 г.

Има думата народният представител и председател на Комитета по промишлеността др. Атанас Димитров.

Атанас Димитров: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Внесените законопроекти за народностопанския план и проектобюджета за 1961 г. са документи, които ясно и конкретно определят насоките на развитие на страната през следващата година. Правилността и реалността на това развитие са обосновани както в мотивите към проектозаконите, така и в направените изложения от другарите Станко Тодоров и Кирил Лазаров.

Остават още две седмици до края на 1960 г. Това ни позволява вече да направим една точна равностметка за постигнатите резултати. С голямо задоволство, ясно и определено може да се заяви, че 1960 г. е година на крупни успехи на нашия трудолюбив народ в борбата за изпълнение на третата петилетка в съкратени срокове. Годишният план по промишлеността ще бъде не само изпълнен, но и преизпълнен. Прирастът на продукцията за 1960 г. на промишлеността на окръжно подчинение и на промишлеността, пряко ръководена от комитета, е към 14%. Следва да се има предвид, че тази промишленост, в която са включени решаващите отрасли на промишлеността, дава над 65% от цялата промишлена продукция на страната.

Тазгодишните резултати категорично и неопровержимо говорят за успешното претворяване в живота на програмата на Партията за ускорено изграждане на материално-техническата база на социалистическото общество у нас, за непрекъснатото подобряване на материалното и културното положение на трудещите се.

Колко напред отиде нашата страна в своето икономическо развитие след социалистическата революция от 1944 г., показват и данните за продукцията, падащи се на глава от населението. Докато в 1939 г. у нас на глава се падаха 42 квтч. електроенергия, в 1960 г. достигат вече 605 квтч. В 1939 г. на глава от населението се падаха 352 кг въглища, а сега се падат 2240 кг. Памучните тъкани от 5,4 м нарастват на 28 м, консервите — от 1,7 кг достигат 35 кг, захарта — от 4 кг достига 23 кг и т. н.

Но веднага трябва да отбележим, че нашите успехи можеха да бъдат още по-големи, ако в началото на тази година не бе проявено известно доволство от високите резултати, постигнати през 1959 г., ако всички предприятия и отрасли изпълняваха ритмично своите планове.

Една от основните слабости, която все още намира място в редица предприятия, е, че се води борба за изпълнението на плана не в натура, по отделни видове и асортименти на продукцията, че не се осигурява изпълнението на плана по всички показатели и особено по икономическите показатели, а главно по обем в стойностно изражение.

По тази причина не бяха произведени извънредно важни изделия и стоки за задоволяване на належащите нужди на народното стопанство. Това особено важи за такъв основен отрасъл на тежката промишленост, какъвто е машиностроенето. Макар че машиностроенето пренпълнява плана в стойностно изражение, в същото време не е изпълнен планът за производство на редица крайно необходими машини и съоръжения за капиталното строителство, с което се затруднява работата по изграждането и пускането в действие на всички предвидени нови производствени мощности.

За изтеклите 11 месеца на годината планът за доставка на местните машини за новостроящите се обекти е изпълнен едва 52,7%. В това отношение особено незадоволителна е работата на завод „Сталин“ в Димитрово, който не даде машини и съоръжения за около 7000 хил. лв., предназначени главно за разширението на завод „Ленин“, за разширението на завод „Карл Маркс“ и за други обекти. Котлостроителният завод „Георги Кирков“ не даде съоръжения за около 6000 хил. лв., завод „Васил Коларов“ — София, за около 8000 хил. лв. и т. н. По тези причини се затрудни много работата по строителството и монтажа на циментовия завод в Бели извор, на флотационните и брикетната фабрика и други обекти.

За тези и други подобни факти ние в Комитета по промишлеността и особено ръководителите на машиностроителните заводи трябва да си дадем сметка за това, какви сериозни трудности се създават на строително-монтажните организации по изграждането и навременното пускане в действие на новостро-

ящите се предприятия, на някои от които беше заложена производствена програма. В това отношение работата през следващата година трябва решително да се подобри.

Подобно е положението и с кооперирането. Въпреки че вече има известно подобрене по кооперирането, сериозни слабости са допуснати от някои машиностроителни заводи по изпълнението на кооперираните доставки. Това създаде немалко трудности по изпълнението на плана от предприятията-потребители. В продължение почти на цялата година например железопътният завод „Георги Димитров“ — София, не изпълняваше плана за талигите, предназначени за завод „Червено знаме“ — Бургас, което в крайна сметка доведе до неизпълнение на плана за вагоните, голяма част от които са предназначени за износ. Неритмично изпълняваше плана за кооперираните доставки силнотоковият завод „Васил Коларов“ — София. Заводът не доставяше навреме електромотори на Завод 15 в Левскиград за окомплектуване на електротелеферите и на завод „Георги Димитров“ — Видин, за водните помпи. Не винаги навреме изпълняваха своите задължения по кооперирането завод „Сталин“ — Димитровград, Коларовградският машиностроителен завод, Завод 10 — Казанлък, и др.

Тези факти показват, че все още не се разбира добре изключително важното значение на кооперирането като много важно условие за издигане техническото равнище на машиностроенето у нас, за неговото специализиране и постигане по-високи технико-икономически показатели, като намаляване себестойността на продукцията.

През следващата година на този въпрос трябва да обърнем много сериозно внимание, да набележим и проведем необходимите мероприятия, да се създаде обстановка за изпълнение на кооперираните доставки с пълно предимство.

Също така не можем да бъдем доволни и от изпълнението на задачите за социалистическите натрупвания. Макар че планът по обема на общата промишлена продукция е изпълнен, планът по печалбата за 9 месеца на 1960 г. не е изпълнен с 4,1%, а планът за вноските от данък върху оборота — с 4%. Осемнадесет окръга не изпълниха плана за печалбата и за 9-месечието не дадоха 137 782 хил. лв. печалба, в това число Бургаски — над 19 000 хил. лв., Димитровски — над 9000 хил. лв., Кюстендилски — над 11 000 хил. лв., Плевенски — над 21 000 хил. лв., Пловдив — градът — над 18 000 хил. лв. и т. н.

Не бива да се гледа снизходително към проявите на безстопанствено отношение на някои ръководители на предприятия, които допускат лошокачествена продукция с висок процент на брак, и то в такива производства, където се употребяват скъпи и дефицитни материали, което представлява голя-

ма загуба за народното стопанство, намалява ресурсите за изпълнението на плана по повишаване на производителността на труда, по снижение себестойността на продукцията и печалбата. Но този въпрос не е по-маловажен и за отраслите, които използват местни суровини, като консервната, стъкларската, порцелано-фаянсовата промишленост и др.

Новите задачи, които се поставят пред нашата промишленост с проектоплана за 1961 г., изискват с най-голяма сила и енергия да се води непримирима борба за ликвидирането на тези и други слабости и недостатъци в работата на промишлените предприятия, още повече да се подобри ръководството на промишлеността. За нас трябва да бъде ясно, че най-важното и решаващо условие за качествено изпълнение на плана е да се видят и отстранят слабостите и недостатъците, които бяха проявени през 1960 г.

Другарки и другари народни представители! Както досега и през следващата година се дава преимуществено развитие на отраслите, произвеждащи средства за производство, като база за развитието на останалите отрасли на промишлеността и на цялото народно стопанство, като база за ускоряване на техническия прогрес на нашата страна.

Ръстът, който се предвижда общо за продукцията на промишлеността, от 7,8% в сравнение с миналите години на пръв поглед изглежда неголям. Но ако се вникне зад този процент, ще се види, че това представлява продукция за 3974 млн. лв., или само прирастът на промишлената продукция през следващата година е с 31 000 хил. лв. в повече от цялата промишлена продукция, произведена у нас през 1939 г., и се равнява близо на половината продукция, дадена от нашата промишленост през 1948 г.

Един от най-важните решаващи отрасли — електропроизводството — през 1961 г. се предвижда да увеличи значително обема на продукцията. Производството на електроенергия ще нарасне със 770 000 хил. квтч., или с 16,8% повече в сравнение с очакваното изпълнение за 1960 г. Само прирастът на електропроизводството за 1961 г. се равнява близо на цялото количество електроенергия, получено у нас през 1950 г., и е близо три пъти повече от електроенергията, произведена през 1939 г.

Този ръст е разчетен, от една страна, на пускането в действие на нови електромошности от 212 000 квтч., главно ТЕЦ „Марица—Изток“ със 100 000 квтч. и ВЕЦ „Кърджали“ с 80 000 квтч., а, от друга страна — на по-пълното използване на наличните електромошности, което изисква по-нататъшно подобряване работата на електроцентралите.

Продукцията на машиностроителната и металообработващата промишленост се предвижда да нарасне на 7 012 602 хил.

лв. срещу 6 077 401 хил. лв. очаквано изпълнение за 1960 г., или с 15,4%.

Особено голям ръст се планира за производството на акумулатори, електротелфери, сенокосачки, електрокари, електрически хладилници, електромотори, телевизори, електрически радиатори, бойлери и др.

Имайки предвид дефицитността на метала, по-голяма тежест се дава на онези производства, които са относително по-малко металоёмки, а повече трудоёмки, от една страна, а, от друга, се държи сметка както за задоволяване нуждите на народното стопанство, така и на износа.

Нашето машиностроене, което все по-активно участва в международното социалистическо разделение на труда, от година на година увеличава дела на продукцията, предназначена за износ. Това е и неговото бъдеще. Докато през 1953 г. износът на машини и съоръжения възлизаше на около 25 000 хил. валутни лв. по цени от 1956 г., то в 1959 г. вече достига над 414 000 хил. валутни лв. В 1960 г. износът на машини, съоръжения и резервни части представлява около 28% от общия износ на цялата наша промишлена продукция. При това трябва да се има предвид, че през същата година дялът на промишлените стоки представлява вече около 85% от общия износ на страната, което е израз на значително нарасналия производствен потенциал, на производствените възможности на нашата бързо развиваща се социалистическа промишленост.

През 1961 г. се предвижда ново значително нарастване на продукцията на нашето машиностроене и на електротехническата промишленост, предназначена за износ. В сравнение с очакваното изпълнение през тази година продукцията за износ ще нарасне общо с около 39%.

За някои производства ръстът е още по-голям: стругове — със 72%, бормашини и акумулатори — близо пет пъти, електрокари — със 140%, помпи — с 330%, електромотори — със 171%.

С оглед да се задоволят по-пълно бързо нарастващите нужди на народното стопанство по проектоплана за 1961 г. се предвижда значително увеличение и на производството на каменни въглища. В сравнение с 1960 г. се набелязва да се добият повече 1469 хил. т въглища. Тези данни показват, че само прирастът на каменните въглища през 1961 г. представлява над 66% от цялото производство на въглища у нас през 1939 г.

Особено голям ръст се планира за лигнитните въглища — 40% увеличение. Само от рудник „Трояново—I“ се проектира да се получат около 2400 хил. т въглища, главно предназначени за ТЕЦ „Марица—Изток“ и за брикетната фабрика, която предстои да бъде пусната в пробна експлоатация през вто-

рата половина на 1961 г. В резултат на ускореното разработване на рудник „Трояново—1“ същият през 1963 г. ще може да дава около 7000 хил. т, а през 1965 г. при пълната си мощност — над 11 000 хил. т въглища годишно.

Наред с това през следващата година започва усилено строителство на най-големия открит рудник в комплекса „Марица—Изток“ и въобще у нас и на Балканите—„Трояново—2“, който при пълното си развитие към 1967 г. ще може да дава годишно около 15 000 хил. т лигнитни въглища.

Особено голямо увеличение на продукцията за 1961 г. се планира за нашата черна металургия, за развитието на която Партията и Правителството полагат извънредно големи грижи. В сравнение с 1960 г. продукцията на черната металургия ще трябва да нарасне с 30%, като на народното стопанство ще бъдат дадени в повече от 1960 г. 100 хил. т стомана на блокове и 163 хил. т валцувани черни метали. Това означава, че през следващата година прирастът на производството на стомана на блокове и валцувани черни метали е по-голям от цялото производство на 1956 г.

Този голям ръст на производството на черни валцувани метали ще бъде осигурен благодарение значителното разширение на металургичния завод „Ленин“. Изминаха само няколко години от пускането в действие на първата мартенова пещ в завода с мощност 30—35 000 т стомана и на първите два валцувачни стана с мощност общо около 100 хил. т валцувани метали годишно производство, а през настоящата година производството на валцувани метали се очаква да достигне 223 хил. т.

Понастоящем в завод „Ленин“ се подготвя пускането на два валцувачни агрегата за производство на ламарина с обща мощност около 180 хил. т продукция. По такъв начин в 1961 г. заводът ще може да произведе предвидената продукция от 338 хил. т черни валцувани метали. Работата по реконструирането и разширяването на мощностите на завод „Ленин“ ще продължи и през следващите години с оглед в 1965 г. той да осигури на страната към 570 хил. т черни валцувани метали, от които около 180 хил. т ламарина с различни дебелини.

Наред с това започна и през следващата година ускорено ще се изгражда металургичният комбинат в Кремиковци с оглед към края на 1962 г. да влезе в действие първата доменна пещ с годишно производство 500 хил. т чугун, с която значително ще се подобри балансът на черните метали у нас.

Друг важен отрасъл на промишлеността, на който се дава значителен ръст на производството, е химическата и каучуковата промишленост. Народното стопанство ще получи в повече в сравнение с 1960 г. 78 хил. т сярна киселина, 45 500 т

калцинирана сода, 3800 т пластмаси и синтетични смоли, 30 хил. броя тежки автомобилни гуми и пр.

За да се осигури този ръст на продукцията на химическата и каучуковата промишленост, ще трябва да се вземат мерки за срочното завършване и пускане в действие на предвидените мощности, преди всичко разширението на содовия завод „Карл Маркс“ и химическия комбинат „Сталин“, както и да се проведат редица мероприятия за по-пълното използване на наличните мощности. Това е нашата първостепенна задача — и на Комитета по промишлеността, и на Комитета по строителството.

С плана за 1961 г. се предвижда значително увеличение на продукцията и на хранително-вкусовата промишленост. Като се изхожда от бързото нарастване на селскостопанската продукция през последните години на ускорено развитие, необходимостта да се увеличи все повече дялът на преработените селскостопански продукти, предназначени за износ, вместо те да се изнасят в сурово състояние, общата промишлена продукция на хранително-вкусовата промишленост, включваща консервната, захарната и маслено-сапунената, се предвижда да нарасне с 18%. В сравнение с 1960 г. хранително-вкусовата промишленост ще трябва да даде в повече 12 500 т белени домати, 12 хил. т доматиено пюре, 12 хил. т разни видове компоти, 5 хил. т растителни масла, 76 хил. т захар и други видове хранителни продукти.

Във връзка с това значително увеличение на продукцията на нашата хранително-вкусова промишленост на преден план изпъква въпросът за осигуряване на необходимите селскостопански суровини. Тук става дума както да се доставят суровините в предвидените по плана количества, така и да се вземат мерки за доставката на висококачествени селскостопански суровини, тъй като това е от решаващите условия за производството на висококачествени хранителни промишлени продукти. А само с такива висококачествени продукти можем да се представим достойно на външния пазар и да осигурим на страната повече валута. При условие, че се осигурят повече качествени суровини, нашата хранителна промишленост има капацитет значително да преизпълни производствения план през 1961 г. Искам да кажа няколко думи и за капиталните вложения по промишлеността. Какво е характерното в проектоплана за капиталовложенията? Капиталните вложения се насочват главно към създаването на нови производствени мощности, които ще осигурят по-нататъшното нарастване на промишлената продукция.

В сравнение с 1960 г. лимитните капитални вложения общо за промишлеността са със 753,4 млн. лв. в повече. За главните, големите обекти, които се инвестират пряко от Комитета

по промишлеността, капиталните вложения възлизат на 3562 млн. лв., или към 70% от всички капитални вложения за промишлеността. Главната част от тези капитални вложения са насочени към отраслите на тежката промишленост и преди всичко за по-нататъшното развитие на нашата енергетика, черната и цветната металургия, химическата промишленост, машиностроенето. Само за електроизграждането се предвиждат около 632 млн. лв.

Този голям обем на капиталните вложения в областта на промишлеността изисква пълна мобилизация на усилията и на проектантите, и на строително-монтажните организации, и на заводите, пред които стои задачата да произведат за по-востроящите се промишлени обекти необходимите машини и съоръжения, и на предприятията за строителни материали, и на вносните централи, които трябва в срок и комплектно да доставят предвидените машини и съоръжения. За успешното изпълнение на плана по капиталните вложения в промишлеността също така е нужна най-близка помощ и контрол от страна на окръжните народни съвети и управленията по промишлеността в окръзите.

Вниманието трябва да бъде насочено не само към усвояването на средствата за капитални вложения, каквато тенденция се проявява при изграждането на много обекти, а към най-целесъобразното използване на средствата с оглед да се завършат и пуснат в действие повече производствени мощности.

Другарки и другари народни представители! Много сериозни и отговорни задачи за нашата промишленост произтичат от бюджета за 1961 г. От проектозакона и от изложението на др. Кирил Лазаров се вижда, че от промишлените предприятия към Комитета по промишлеността и на окръжно подчинение се предвижда да постъпят приходи от данък върху оборота, отчисление от печалбата и амортизационни отчисления за финансиране лимитни капитални вложения в размер на 9 502 564 хил. лв., които представляват 59,3% от всички приходи за страната от тези източници на средства. От предвидения приход от данък върху оборота за 1961 г. в размер на 7 687 725 хил. лв. промишлените предприятия към Комитета по промишлеността и на окръжно подчинение трябва да обезпечат постъпление на 4 287 564 хил. лв., или 55,8% от предвидения приход от данък върху оборота по бюджета за 1961 г. От предвидения приход от отчисления от печалбата за 1961 г. в размер на 6 410 419 хил. лв. промишлените предприятия към Комитета по промишлеността и на окръжно подчинение ще трябва да внесат 3 838 863 хил. лв., или 59,9% от предвидените приходи от отчисления от печалбата по бюджета за 1961 г.

Поставената задача по проектобюджета за 1961 г. е реална при условие, че се вземат необходимите мерки за по-добро използване на техниката, за икономично разходване на суровините и материалите и пр.

Нашето внимание през следващата година трябва особено да се насочи към изпълнението на плана по такива важни икономически показатели като снижение на себестойността на продукцията и осигуряване натрупванията в бюджета. В крайна сметка за нас е важно не само колко произвеждаме и какво произвеждаме, но и колко ни струва това производство, какъв е икономическият ефект от целокупната наша производствено-стопанска дейност. От тези именно резултати зависи по-нататъшното успешно осъществяване социалистическата индустриализация на нашата страна и по-нататъшното подобряване материалното и културното положение на трудещите се, което е основна грижа на нашата социалистическа власт.

Другарки и другари! Нашата работническа класа, нашите инженерно-технически кадри и специалистите от промишлеността натрупаха вече немалък опит в борбата за изпълнението и преизпълнението на плановете. В нашата промишленост израснаха опитни ръководители, способни командири на производството, които с умение и оперативност решават задачите, поставени от Партията и Правителството, за осигуряване на повече продукция с оглед все по-пълното задоволяване нуждите на народното стопанство и на трудещите се.

Ето защо накрая искам още веднъж да подчертая, че проектопланът и проектобюджетът за 1961 г. отговарят на порасналите възможности на нашата страна. Те отговарят на жизнените интереси на нашия народ. Няма никакво съмнение, че многохилядната армия, която работи в нашата промишленост, ще мобилизира всички свои творчески сили, за да изпълни с чест поставените задачи от Партията и Правителството. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Васил Богданов.

Васил Богданов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Предложените за обсъждане и одобрение два законопроекта — за народностопанския план и за бюджета на Народна република България за 1961 г., както бе съобщено в докладите на другарите Станко Тодоров и Кирил Лазаров, са изградени върху солидна база, върху основата на постигнатите забележителни успехи през предшестващите години и особено на базата на постигнатите крупни успехи през последните 3 години.

Едва ли би могло да се намери в нашата страна гражданин, честен човек, чието сърце да не затупти радостно и гордо, когато само се спомене 1960 г. Защото това е година забележителна, защото през тази именно година нашият героичен народ, ръководен и направляван от своята Партия-ръководителка и от нейния мъдър Централен комитет, постигна крупна победа — приключи в основни линии изпълнението на третата петилетка вместо за 5 за 3 години.

Този факт напълно и достатъчно ясно потвърждава колко правилна и колко навременна е била поставената от Централния комитет задача, която беше така подробно разработена и така добре обоснована в доклада на първия секретар на Централния комитет — др. Т. Живков, пред третата сесия на Народното събрание — задачата за ускорено развитие на страната.

В изпълнение на тази благородна задача нашият народ се вдигна като един човек, застана на трудов пост и завоюва крупна победа, направи нова смела крачка напред към сияйните висоти на социализма—комунизма.

Заедно с общия темп на развитие върви напред в своето развитие и Бургаски окръг. Заедно с всички трудеши се в страната и трудещите се от Бургаски окръг със своя ентузиазизиран труд дават своя принос в общата борба за ускорено развитие на нашата Родина.

Достатъчно е в потвърждение на това да се посочат само някои цифри.

В областта на промишлеността общата промишлена продукция в окръга през 1952 г. е възлизала на сума 780 000 хил. лв., през 1959 г. е равна на 1664 млн. лв., а през 1960 г., въпреки че някои предприятия не ще изпълнят производствените си планове, ще бъде произведена продукция с около 200 000 млн. лв. в повече от тази, произведена през 1959 г.

Средната изработка на един работник е нараснала от 56 хил. лв. за 1952 г. на 81 160 лв. през 1959 г. и около 85 хил. лв. през 1960 г.

Съответно се е повишавала и средната работна заплата. От 6905 лв. за 1952 г. тя е достигнала 9686 лв. за 1959 г. и към 10 246 лв. за 1960 г.

Въпреки не особено благоприятните климатически условия през последните 2 години значителни успехи са постигнати и в областта на селското стопанство. През 1960 г. ще бъде получена продукция от растениевъдството в окръга с около 70% в повече от получената през 1958 г., а от животновъдството с около 20%. А общо от селското стопанство получената продукция в окръга ще бъде с около 52% в повече от получената през 1958 г.

Значителен ръст бележи получената продукция, особено от някои култури и видове животинска продукция. Например за царевицата увеличението е със 167,5%, от памука — с 97% в сравнение с 1958 г., от захарното цвекло — с 87%, за кравето мляко — с 68%, за яйцата — със 120% и т. н.

Особено радостни и насърчителни са получените резултати през последните 2 години в някои от челните стопанства в окръга. Например кооперативното стопанство с център с. Русокастро при получена продукция през 1958 г. общо на сума 14 045 хил. лв., през 1959 г. — 28 358 хил. лв., то през 1960 г. ще получи продукция на обща сума за около 35 436 хил. лв., или получената през 1960 г. продукция в кооперативното стопанство ще бъде около два и половина пъти повече от получената през 1958 г.

Тези успехи кооперативното стопанство дължи на много грижливия подбор на семенния материал, на добрата обработка на почвата, на добрата и многократна обработка на околните култури, на правилното съхраняване и използване на естествените торове, на правилното използване на течашите и подпочвени води, на активното участие на кооператорките и кооператорите в срочното приключване на всички видове полски работи.

По примера на трудовото кооперативно стопанство с център Русокастро и другите челни стопанства в окръга работят и получават добри резултати все по-голям брой стопанства, което е солидна гаранция за още по-добри резултати през следващите години за отделните стопанства и общо за окръга.

На преден пост, на челна стража в борбата за повече по-обем и по-евтина селскостопанска продукция са застанали и твърдо стоят младите кооператори и механизатори в окръга.

През настоящата година звената за високи добиви получиха среден добив царевица по 735 кг от декар при поливни условия и по 536 кг при сухи условия.

При план да получат от цялата засята с царевица площ 1278 т те получиха 3332 т.

Майстори на високи добиви станаха звената в селата Черково, Антимово, Сърнево, Зидарово и др., които и през тази година получиха средно от декар при поливни условия от 1200 до 1400 кг царевица на зърно.

Изградените една бригада и 44 звена за комплексна механизация упорито работят не само за високи добиви — за повече продукция от единица площ, но и за по-евтина продукция. Например комплексната бригада с център с. Антимово получи царевица със себестойност на 1 кг 27 стотинки при средна себестойност за стопанството 47 стотинки. А производителността на труда при нея е 438 кг царевица на 1 човекоден при средно за стопанството 254 кг на човекоден.

Работата на тия звена, постигнатите от тях резултати показват, и то много нагледно, колко много още възможности съществуват в областта на селското стопанство за получаването на повече и по-евтина продукция.

От работата на тези звена, от техния опит се учат всички кооператори, учим се всички ние, които живеем на територията на окръга и работим в областта на селското стопанство. Постигнатите резултати през последните години ни радват и не може да не ни радват, да не сгриват сърцето на всеки трудещ се човек в окръга. Те ни радват, но далеч не ни успокояват, защото нашият собствен опит ежедневно ни подсказва колко още възможности стоят невидени, неизползувани и в областта на промишлеността, и в областта на селското стопанство.

И аз тук от тази висока трибуна мога смело да заявя от името на всички трудещи се от Бургаски окръг, че и през следващата 1961 г. с неотслабваща енергия ще продължим да работим за разширяване на положителното в нашата работа, за намаляване и отстраняване на допускания досега слабости, за получаване повече по обем и по-евтина промишлена и селскостопанска продукция.

Другарки и другари! През настоящата година благодарение на благоприятното време и упоритостта на риболовците от рибен комбинат — Бургас, в окръга бе достигнат рекорден улов на риба. При среден улов през последните 10 години по около 3800 т годишно през тази година уловът ще надхвърли може би 6 хил. През следващата 1960 г. планът за улов на риба е още по-напрегнат от този за 1960 г., но при по-добра организация и по-добра съоръженост на корабите той е изпълним.

Натрупаният през последните години и особено през настоящата година опит недвусмислено доказва, че бъдещето на нашия риболов е в така наречения активен корабен риболов, улов на риба в открито море.

В същото време опитът доказва, че ефикасността на уредите, на гъргърите, построени от изкуствен материал, е близо два пъти по-голяма от памучните мрежи. Например през тази есен корабите, съоръжени с найлонови мрежи, осигуриха два пъти по-богат улов от корабите, съоръжени с памучни мрежи.

За по-доброто съоръжаване на риболовните кораби на рибния комбинат — Бургас, са необходими около 18 т найлонови мрежи. Аз моля тази нужда да се вземе под внимание и да бъдат доставени тези мрежи за нуждите на риболовците от рибния комбинат — Бургас, които богато ще се отплатят.

Благоприятните климатически и природни условия на бургаското крайбрежие привличат ежегодно, и то с бързо нарастващ темп, хиляди летовници от вътрешността на страната и от други страни. Все повече расте броят на почивните стан-

ции, на лагерите, броят на почиващите в домовете на местните жители, в собствени палатки и т. н.

Докато през 1959 г. бургаското крайбрежие беше посетено от около 260 хил. души, то през настоящата 1960 г. са преминали над 450 хил. летовници без почиващите в комплекса „Слънчев бряг“ и другите почивни станции на профсъюзите и т. н.

Освен това националните курорти — античните градове Несебър и Созопол, река Ропотамо и т. н., привличат голям брой екскурзианти, които преминават през окръга по крайбрежието за ден-два. През тази година техният брой надхвърли 350 хил. души.

Този приток на летовници и екскурзианти създава много грижи на окръжните и местните ръководства. Този голям приток оставя някои неотложни задачи, които окръгът със своите сили и средства не е в състояние да реши успешно. Населените места по крайбрежието, общо взето, не са лошо благоустроени, но всичко, което там е направено, е съобразявано с нуждите на местното население и се оказва далеч недостатъчно да задоволява и нуждите на такъв голям брой летуващи. Аз моля този въпрос да се проучи още по-добре от съответните органи и да намери в перспектива своето благоприятно разрешение.

Другарки и другари! Ние провеждаме нашата сесия във време, когато светът живее под силното впечатление и въздействие на състоялото се неотдавна Второ московско съвещание на представителите на комунистическите и работническите партии от 5-те континента, най-представителното съвещание, каквото историята на комунистическото и работническо движение познава.

Утвърдените с пълно единодушие нови програмни документи — Заявлението и Обръщението, разкриват нови перспективи и дават могъщо оръжие в ръцете на комунистическите партии, на експлоатираните и потисканите във великата битка, която те водят срещу човеконенавистния империализъм, за мир, за национална независимост, за свобода и социализъм.

Комунистите и всички трудещи се от Бургаски окръг посрещнаха резултатите от Московското съвещание с голямо удовлетворение. Те изразяват пълно одобрение на дейността на делегацията на нашата Партия, взела участие в работата на съвещанието.

Разработените с пределна яснота основни оценки и задачи за нашето време в Заявлението и Обръщението им вдъхват нови сили и увереност и те с още по-голяма енергия се заемат с изпълнението на решенията на Партията, с подготовката на необходимите условия, за ритмично изпълнение на плановете си за 1961 г.

Другарки и другари! Аз ще гласувам за предложените ни законопроекти, защото те са напълно съобразени с нуждите на страната, напълно отговарят на интересите на народа, на по-нататъшното социалистическо развитие на нашата Родина.

Развивайки с бърз темп промишленото и селскостопанското производство в нашата страна, ние изпълняваме и своя интернационален дълг за разрешаване с общите усилия на целия социалистически лагер в най-кратък срок историческата задача да се надмине капиталистическата система по абсолютен обем на промишленото и селскостопанското производство, а след това и по производство на глава от населението (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител и председател на Комитета по строителството др. Стоян Гюров.

Стоян Гюров: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Внесените на настоящата сесия законопроекти за народностопанския план и бюджета за 1961 г. отразяват по безспорен начин огромните успехи, които нашата страна постигна досега в своето бурно икономическо и културно развитие по пътя на социализма. Залегналите в плана задачи за 1961 г. разкриват нова, още по-широка и светла перспектива в победния марш за утвърждаване и разширяване на нашите социалистически завоевания във всички области на живота. Те са закономерен являние на пътя, който нашата страна измина след 9. IX. 1944 г. и особено след решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП през 1956 г. Решенията на Априлския пленум, които дадоха могъщ тласък на творческите сили на народните маси, и решенията, които Централният комитет на Партията и Правителството взеха след това, създадоха оная обстановка, при която стана възможно третият петгодишен план да бъде изпълнен за три години. Няма съмнение, че на основата на досегашния успех нашият народ ще посрещне с още по-голям ентусиазъм новите грандиозни задачи през четвъртата петилетка, която започва от следващата година.

Разглеждайки изминатия път, ние се радваме искрено, възхищаваме се от героизма на нашия народ, който под ръководството на Партията постигна такива темпове на икономическо развитие, при което месецът се равнява на годината, а годината на десетилетие.

Нима за това не говори фактът, че промишлената продукция през 1960 г. порасна в сравнение с 1939 г. 12 пъти, електроенергията — 20 пъти, националният доход — 3 пъти.

Даже ако направим съпоставка към отделни етапи на нашето развитие, примерно към 1952 г. — края на първата, или

1957 г. — края на втората петилетка, ние ще видим, че сме постигнали такива темпове, за каквито в миналото бяха необходими десетилетия.

Тези факти са ярка демонстрация на огромните предимства на социалистическия обществен строй и потвърждаване на правилността и мъдростта на политиката на Комунистическата партия, която, преодолявайки всички трудности, успя да изведе страната ни до победата на социалистическите производствени отношения, а сега води народа ни към нови завоевания по пътя на пълното изграждане на социализма и постепенното навлизане в комунизма.

Благотворно влияние върху развитието на нашата страна през последните две години оказва и извършеното административно-стопанско преустройство на страната. Създаването на окръзите като пълноценни ръководители на административния, стопанския и културния живот на територията им доближи ръководството до непосредствените изпълнители на нашите планове. Тези навременни изменения бяха ново свидетелство за творческия марксистко-ленински подход на ЦК на нашата Партия към намерените в живота нужди и задачи на нашето обществено развитие.

Другари! Аз искам да се спра по-подробно на въпроса за капиталовложенията и строителството — този сигурен критерий за мощта на всяка стопанска система, свързан неразривно с обема и растежа на националния доход, които отразяват най-ярко тенденцията на развитието на материалното производство и културата на страната. Обемът на капиталовложенията съгласно предложения законопроект за 1961 г. ще възлезе на 7816 млн. лв., от който само за строително-монтажните работи ще се вложат 3873 млн. лв. В сравнение с 1957 г. общият обем на капиталовложенията порасна на 216%, а само за строително-монтажните работи — над 190%. Вие виждате как само в разстояние на 4 години средствата, отделени за увеличаване на основните фондове в страната, са удвоени. Кой друг обществен строй може да направи това, да осигури такива високи темпове на изграждане и развитие на материално-производствената база на обществото?

Характерно за капиталовложенията през 1961 г. е и това, че значителна част от тях е предвидена за развитието на промишлеността — за изграждането на нови производствени мощности — условие за бъдещи, още по-крупни мероприятия за повишаване на материалното благосъстояние на народа. И през тази година предимствено развитие се дава на отраслите на тежката промишленост, и то главно за разширяване енергетичната база на народното стопанство, за създаване на нови рудници и заводи за черната и цветната металургия, за химическата промишленост. Почти цялото това строителство ще

се изпълнява от строителните и монтажните организации, пряко ръководени от Комитета по строителството.

Другари народни представители! Възползвам се от случая да ви съобщя, че днес Комитетът по строителството изпълни своята годишна строителна програма. Строителните и монтажните организации към Комитета по строителството изпълниха строителство и монтаж за 1478 млн. лв., или с 400 млн. лв. в повече от 1959 г., 12 дни предсрочно и продължават да работят за преизпълнение на годишната програма.

Ние се гордеем и с големите успехи на нашите строежи зад граница, където се създават всички възможни предпоставки за предсрочното завършване на двата крупни обекта в Обединената арабска република, провинция Сирия — язовирите „Растан“ и „Махарде“.

Нашите строително-монтажни колективи въпреки редицата трудности в проектирането, снабдяването и доставката на оборудването завършиха и предадоха в експлоатация такива крупни обекти като: циментовия завод „Бели извор“, акумулаторен завод Пазарджик, ТЕЦ Горна Оряховица, среднолистния стан, V и VI-та мартенова пещ при МЗ „Ленин“, ТЕЦ „Марица—Изток“ — първа турбина, рудник „Трояново I“, захарните заводи в Русе и Камено, рудник „Меричлери“, цех за сярна киселина — Димитровград, и др. Тези наши победи ни вдъхновяват за още по-големи дела през следващата година, когато планът се очертава да превишава тазгодишния с повече от 200—220 млн. лв.

Решително значение за усвояване на строителната програма, за по-нататъшното разгръщане на строителството в страната имаше Октомврийският пленум на ЦК на БКП, където въпросите за темповете, насоките и перспективите на строителството бяха поставени на широко и задълбочено обсъждане.

Особена помощ за изпълнение на тези задачи оказа ЦК на Партията през изтеклата година и особено указанията на др. Тодор Живков, дадени в забележителната му реч на пленума, в която той ясно освети основите проблеми, като въпроса за темповете на растежа и структурата на нашите капитални вложения, за индустриализирането и механизмирането на строителството и за използването на ефективни строителни материали.

Независимо от изоставането на някои окръжни строителни организации в изпълнението на плана предаването им в подчинение на окръжните народни съвети изигра важна роля за изпълнение на значително увеличената строителна програма. Това е резултат на дружните усилия на колективите на строителите, монтажниците, на проектантите, на Управление „Материално-техническо снабдяване“, на партийните, профсъюзните и комсомолските организации, а така също и на трудо-

вите колективи в предприятията и предприятията, доставчици на местно оборудване.

Нашите славни строители и монтажници с готовност, натрупан опит и нови сили посрещат големите задачи, залегнали в плана за новата 1961 г. Те си дават ясна сметка, че от тях зависи не само изпълнението на плана за капиталните вложения, но и този за промишлеността, защото до края на юли трябва да предадат в редовна експлоатация язовир „Кърджали“ с електроцентраля от 80 хил. квт., III турбина на ТЕЦ „Марица—Изток“ с 50 хил. квт., рудник „Мартиново“ с 300 хил. т руда годишно, завода за стъкло в Разград и още много други обекти, на които от 1 юли е възложена производствена програма. С производствена програма през втората половина на годината е и брикетната фабрика от комплекса „Марица—Изток“, а в края на 1961 г. ще задимят комините над целулозно-хартиения комбинат — Букьовци, АТЗ — Стара Загора, оловно-цинковия комбинат край Пловдив и редица други важни промишлени предприятия.

Заедно с това през идната година ще се разгърне строителството и на гиганта на нашата промишленост — металургичния комбинат — Креиковци, нефтопреработвателния завод край Бургас, ТЕЦ „София—Изток“, в района Содов завод — Девня, целулозния завод — Кричим, и др.

Както виждате, скелите, в които е обхваната страната ни, не само че няма да се намалят, но ще се разширят значително.

Строителите и монтажниците в нашата страна натрупаха много богат опит в борбата за изпълнение на строителните планове. Строителството сега се извършва сравнително много по-бързо. Да вземем за пример такива съпоставки — само преди 10 години при изграждането на Димитровградския промишлен комплекс ние обявихме като национален обект изграждането на ТЕЦ „Марица—Изток III“ с мощност 25 хил. квт., а сега на няколко места у нас с лекота се строят електроцентрали с по 50 хил. квт. и повече. Или да сравним времето за построяването на циментовия завод „Вулкан“ с 12-месечното строителство на значително по-големия завод край с. Бели извор. През месец декември 1961 г. ние ще предадем мощности за производство на 80 хил. т сярна киселина годишно край Стара Загора — сложен химически завод, първата копка на който бе направена през месец ноември м. г. За по-малко от 10 месеца бе построена топлоцентралата при захарния завод — Горна Оряховица, и реконструкцията на захарните заводи в Русе и Камено.

Тези факти ни дават основание да заявим, че през годините на социалистическото изграждане паралелно с развитието и ръста на отделните отрасли в народното стопанство и

строителството измени своя облик и характер като отрасъл на материалното производство.

Под непрестанните грижи на Партията в нашето строителство широко навлязоха новите технически прогресивни форми и методи на работа. Учейки се непрекъснато от богатия съветски опит, използвайки творчески помощта, която ни оказват съветските специалисти, и работейки по съветски технически проекти, у нас се създаде нова школа строители — автори на крупни и сложни промишлени, енергийни и водно-силови обекти, нещо, което преди 9 септември 1944 г. въобще не съществуваше и беше немислимо.

Нима можем да си представим строителството през следващата година без материално-техническата база, която бе създадена под формата на строителна механизация и предприятия за производство на сборни железобетонни елементи, без опита, придобит от строителните кадри? За успешното изпълнение на задачите през идната година се предвижда да бъдат произведени към 550 хил. куб. м сборни елементи на виброполигоните в страната. Почти цялото фабрично-заводско строителство ще се изпълни по сглобяем начин при новите технически данни на стоманата и цимента, което ще доведе до увеличаване на здравината и качеството и намаляване на разходите за труд и други материали.

Трябва да се отбележи обаче, че бавно се осъществява индустриализацията в жилищното и културно-битовото строителство.

Индустриализацията на жилищното строителство се спъва най-много от недостатъчната повдигателна механизация и от мудността, с която се създават предприятия за ефективни материали. Преодоляването на тези слабости ще даде силен тласък за индустриализиране жилищното строителство в нашата страна. През идната година се предвижда цялото необходимо количество бетон в системата на централните строителни организации да се обработи по механизирани начин; осигурено е над 90% от изкопните землени маси да стане с машини. Широко ще се внедри строителството на временни типови складове, жилища и други помощни сгради за големите обекти чрез сборни елементи, което ще обезпечи по-голяма бързина в строителството и своевременно създаване база на всеки строителен обект.

За намаляване разхода на дървесината в заводското строителство почти изцяло ще се премине на металическо — тръбно скеле, и в значителна част — с металически ламаринен кофраж.

По-нататъшното развитие на строителството към по-високо техническо равнище се обуславя от изменение на качеството и стандартите на някои основни видове материали, като

тухли, цимент, чакъл, бетонна стомана. Изтеклата година показва известни успехи по усвояването на тези видове материали. Бавно обаче се решават някои въпроси за производството на по-високи марки цимент, за кухотели тухли, за леки пълнители, за подобряване качеството на строителните материали.

Необходимо е тези въпроси да се поемат по-непосредствено както по линията на техническия прогрес, така и от ръководствата на съответните промишлени предприятия за бързото преодоляване на допуснатите слабости в това отношение.

Сигурна гаранция за изпълнението на плана през 1961 г. е наличността на умели и придобили вече богат опит, знание и квалификация от не една битка строители, инженерно-технически и стопански ръководители, които ще възлизат на около 95 хил. души за цялото строителство по народностопанския план за следващата година. А известно е, че опитът, знанията и квалификацията на работниците играят голяма роля в производството на материални блага. Както учи Маркс, степента на майсторство на наличното население е важна предпоставка за цялото производство и главно натрупване на богатства.

Изграждайки огромните заводи и мощни язовири и електростанции, у строителните работници се създават прекрасни човешки характери и добродетели, укрепва тяхната непоклатима вяност към делото на Партията, делото на социализма и комунизма. Нима това наистина не е цяло богатство на нашето социалистическо общество?

Постигнатите от строителите трудови победи са закономерен резултат от великия прелом, който извърши българският народ на 9 септември 1944 г. под ръководството на БКП. Те са плод на героичния полет за могъществото на силите на освободилия се от мрака и фашистката робия работник, поел светлия друм на социалистическото развитие.

Историческо минало е вече известният на всички ни в миналото дюлгерин с торба и черга, обикалящ градовете и селата. Сега строителството се изпълнява от работници, ползващи модерна съвременна техника и изпълняващи сложно и разнородно строителство. Тази близо 100-хилядна армия излъчи из своите редове повече от 3000 носители на ордени и медали, хора, безпределно отдали се на новия социалистически труд. На тях, които преминаха толкова изпитания и постигнаха такива забележителни успехи, ние поверяваме изпълнението на плана за 1961 г.

През настоящата година в строителството вляха силите и ентузиазма си 12 хил. младежи. На въпроса за работната ръка през идната година ще се отдели специално внимание. Пред-

вижда се откриване на школи и курсове за обучение на нови млади работници, през които само за Комитета по строителство ще минат не по-малко от 9000 души.

Подготвяйки се да поемат програмата за 1961 г., строителите осигуряват разгръщане на строителството на широк фронт, което им създава възможност за приемането на очертаващите се още по-големи задачи през следващите години на четвъртата петилетка. Особено силно тази постановка се отнася за Металургичния комбинат — Кремиковци, където през 1962 г. се очертава строителство за над 700—800 млн. лв.

За осигуряване на постоянната целогодишна работа комитетът взема мерки за отстраняване на пречките за широко разгръщане на строителството още в началото на годината. По този начин ще се създадат предпоставки за съкращаване на плановете срокове за пускане на обектите в действие и ще се осигури по-правилно използване на работната сила, а оттук и увеличаване производителността на труда и средната работна заплата.

Трябва да се отбележи, че в тази насока има да се решават трудни и сложни задачи през следващата година. Въпросите за подготовката на резерви от работници и бригадири, за създаване на добри битови условия по всички обекти, за намаляване на текущото са задачи, по които ще трябва упорито да работим през 1961 г.

Решенията, които Правителството прие през тази година за увеличаване заплатите на строителните работници, вляха нова струя от ентусиазъм сред техните редици, повишиха тяхната инициатива и съзнателно отношение към труда. Наш дълг е правилно да организираме приложението на това правителствено мероприятие, за да може то действително да постигне своите цели чрез засилване материалната заинтересованост у работниците — да се повишава непрекъснато производителността на техния труд.

Както виждате, ние имаме всички основания да заявим, че поставената задача с народностопанския план за 1961 г. в областта на капиталните вложения ще бъде изпълнена и народното стопанство ще получи в срок предвидените нови производствени мощности. Ние ще мобилизираме силите на строителите и ще ги насочим към решаващите обекти на нашето бъдещо икономическо развитие. Към тези усилия на строителите са нужни и усиления и активното съдействие на проектантските организации, които трябва да преустроят своите планове с оглед важността и пусковите срокове на обектите.

Необходимо е промишлените предприятия в страната и вносните централи да положат по-големи усилия за своевременното доставяне на машините и съоръженията съобразно горните изисквания, което ще ни освободи от сгъстяване на

графиците при строителството и монтажа и от излишно увеличаване на напрежението.

За успешното изпълнение плана през следващата година се налага строителните и монтажните организации да преодолеят редица свои организационни слабости, което ще създаде условия за още по-голямо ускоряване, поевтиняване и подобряване качеството на строителството.

Ние не можем да бъдем доволни от работата на механизацията в строителството, от нейното използване, от това, че немалко машини не работят на две и трисменна работа, не се поддържат добре.

Ние считаме, че трябва да се вземат още по-сериозни мерки за подобряване качеството на строителството, както и за навременното предаване не само на промишлените предприятия, но и на всички обекти, включително и жилищата.

Да се намали чувствително разходът на материали и увеличи производителността на труда — това са резервите за намаляване стойността на строително-монтажните работи — резерви, които все още не се използват пълно и повсеместно.

Другарки и другари народни представители! Планът и бюджетът за 1961 г. са напрегнати, но опитът, който имаме в изпълнение на строителните и производствените програми при досегашното изграждане на социализма, ни вдъхва вяра не само в тяхното изпълнение, но и в разкриване на допълнителни възможности за преизпълнението им. Още по-силна е тази увереност сега, когато нашият път е осветен от последните решения на Московското съвещание на представители на комунистическите и работническите партии, където отново бе подчертано, че „... необходимата материална основа за преминаването на социалистическите страни към комунизма е създаването на високо равнище на производството на базата на най-нова прогресивна техника, електрифициране на народното стопанство, механизирание и автоматизиране на производството, без което не може да се осигури необходимото за комунистическото общество изобилие от предмети за широко потребление“.

Няма съмнение, че след тези решения човечеството ще тръгне още по-уверено и бързо към висините на комунистическото общество. В челните редици на това стремително движение напред върви и нашата страна, която твърдо и непоколебимо стои в социалистическия лагер, възглавяван от Съветския съюз.

Предложеният проектоплан и проектобюджет напълно съответствуват на генералната линия на нашата Партия в областта на вътрешната и външната политика. Те представляват план и бюджет на мирно развитие на нашата страна.

Затова аз одобрявам напълно предложените закони за народностопанския план и бюджета за 1961 г. и ще гласувам за тях. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Здравка Ковачева.

Здравка Ковачева: (*От трибуната*) Другари и другарки народни представители! Всички ние тук с възхищение изслушахме прекрасните перспективи, които ни разкрива пред нас държавният народностопански план за 1961 г. Този план е и план за първата година на нашата четвърта петилетка.

Според мен планът е напълно реален и изпълним и представлява от себе си широка програма за нов подем на всички планове на нашата икономика, за повишаване жизненото равнище на нашия народ.

По всичко личи, че в плана са заложени всички възможности не само за изпълнение, но и за преизпълнение от творческите сили на нашия трудолюбив народ.

Необходимо е обаче още сега да се заловим за неговото осъществяване. Именно точно затова взех думата, за да изтъкна онези необходими предпоставки за нашия район, които до голяма степен ще осигурят по-ритмичното изпълнение на плана. Думата ми е за селското стопанство — респективно за нашия кричимски район. За да се увеличи и поевтини още повече селскостопанската продукция, която ще се получи през следващата година — първата година от четвъртата петилетка, ще изтъкна следното:

Тъй като районът ни, както ви е известно, е силно интензивен, необходимо е за правилното съчетание на трудовото напрежение кооператорите да впрегнат силите за опазване и изпълнение на спуснатия план за зеленчуците, ягодите и тютюна, а не да се увеличава, което неминуемо ще доведе до неизпълнение на трудовото напрежение и оттам може да се допусне залежаване на добивите. Например само за м. юни в обединеното трудово-кооперативно стопанство — гара Кричим трябва да се окопаят 3540 дка ранни домати, 1000 дка средно ранни домати, трябва да се разсадят над 2000 дка пипер, да се окопаят 2300 дка тютюн и др., общо трябва да се заработят само в растениевъдството за този месец 261 хил. трудовни от 4350 души работоспособни кооператори, което представлява по 2—3 трудовни средно на всеки кооператор. Много естествено е, че при това трудово напрежение не е възможно да се върви към завишаване на добивите от тези култури, още повече, като се има предвид, че нашият район като интензивен е с недостатъчно животновъдство, не е добра база за естествени торове, които са основна гаранция за високи добиви от зеленчуците и овощните градини.

Наред с това трябва да подчертая, че във връзка с поевтиняване на продукцията ще бъде наложително да се помисли за снабдяването на нашите машинно-тракторни станции с подходящи трактори и прикачни машини за обработката на овощните градини през целия сезон, а не както досега обработката да става най-много двукратно, което се отразява на същите да буренясват, тъй като не сме в състояние да ги обработваме с добитъка, защото той е необходим по кампаниите за извозване на ранните зеленчуци. Не по-добро е снабдяването и с ремаркета за извозване на продуктите. Освен това растително-защитната база с лошокачествените маркучи е причина да не може редовно да се провежда борбата с болестите и насекомите по овощните градини и да губим ценно време за това, че един маркуч се пука по 10 пъти на ден, а по-качествени не се доставят. Липсват и някои прикачни машини, като култиватори и други.

Народностопанският план трябва да държи сметка както за работната сила и за машините, така и да се изкупуват плодовете и зеленчуците, а не както се получи тази година при нас: повече от 50 т зелен пипер, застрашен от есенните слани, изхранихме във фермите затова, че бе отказано да се изкупи. Не по-добро е положението и сега със зеления лук и марулята, които от 2 месеца са готови за консумация, а се даде само 2 пъти поръчка и благополучно до днес никой не ги изкупува, защото нямало пласмент. А се знае, че много от предприятията в нашата страна и столовете се оплакват, че липсата на стария лук е голяма. Това отчайва нашите кооператори и убива духа им към по-нататъшно обработване на тези култури. Явно е, че тези култури подлежат на загиване, защото не изтрайват през зимата, а за тях са дадени трудовни от страна на кооператорите.

Завършвайки своето изказване, аз искам да поставя един въпрос, който все още не може да намери пълно приложение, особено в селското стопанство, а именно издигането на жени на ръководна работа, каквито са указанията на Централния комитет на Партията и съответните партийни комитети и организации. Ако направим преценка, колко жени са издигнати на ръководна работа след 9 септември като председателки, бригадирки и звеноводки в ТКЗС, ще видим, че те чувствително намаляват и продължават да намаляват, което понижава самочувствието на жените-кооператорки, които изнасят цялата работа на своите плещи, а погледнато процентно, ще се види, че в звената и бригадите специално за селското стопанство 70% от участниците са жени.

Другарки и другари народни представители! На големите грижи на Партията и Правителството нашите трудолюбиви

кооператори и кооператорки ще отговорят с нови трудови победи.

Одобряват народностопанския план и ще гласувам за неговото приемане. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Живко Живков, заместник-председател на Министерския съвет.

Живко Живков: *(От трибуната)* Другари и другарки народни представители! Представените от Правителството проектоплан и проектобюджет за 1961 г. отразяват както постиженията, които социалистическата ни икономика завоюва през 1960 г., така и реалните възможности за по-нататъшното развитие на всички отрасли на народното ни стопанство и култура през предстоящата 1961 г. В тях се набелязва нова решителна крачка в осъществяването на последователната политика на Комунистическата партия и Народното правителство за непрестанното подобряване на материалното и културното положение на трудещите се.

С чувство на удовлетворение трябва да установим, че борбата на Партията и Правителството за разрешаване на тази главна задача се увенча с нови успехи и през 1960 г.

Два основни показателя характеризират най-добре растежа на материалното благосъстояние на нашия народ. Те са бързото нарастване на стокооборота на дребно и увеличаването на покупателната способност на трудещите се.

Докато стокооборотът на дребно през 1957 г. (края на втората петилетка) бе 16 630 млн. лв., за 1960 г. се очаква да възлезе на 24 430 млн. лв. по съпоставими цени от 1957 г. Само за 3 години той се е увеличил със 7800 млн. лв., или с 46,9%. При това положение стокооборотът на дребно за 1962 г., предвиден за третата петилетка по директивите на VII конгрес на Партията, ще бъде преизпълнен още в края на настоящата година с 433 млн. лв. (1,8%).

В резултат на увеличението на стоковите фондове и систематическото намаление на цените на стоките на дребно се повиши покупателната способност на лева, както и покупателната възможност на населението, която отразява успешното изпълнение и преизпълнение на производствените планове, увеличението на заплатите на работниците и служителите и паричните доходи на селяните-кооператори.

Казва се обикновено, че цифрите говорят много, че езикът на цифрите е твърде красноречив. Но за да се види наистина колко убедително говорят цифрите в този случай, достатъчно е да се изтъкне следният факт: за 1960 г. ще бъде реализиран стокооборот на дребно в размер на 23 800 млн. лв., изчислен

по текущи цени на настоящата година. Същият този стокооборот, както вече се казва по-горе, изчислен по сравними цени от 1957 г., възлиза на 24 430 млн. лв.

Какво значи това? Това значи, че населението през 1960 г. заплаща за стоките, които то купува от държавната и кооперативната търговска мрежа, 630 млн. лв. по-малко, отколкото би платило за същите тези стоки през 1957 г. Какво по-ярко потвърждение за стабилността и за увеличената покупателна сила на българския лев!

Ако към това прибавим, че през текущата година за увеличаване заплатите на по-голямата част от работниците и служещите държавата отпусна 800 млн. лв. и че за следващата година по проектобюджета се предвижда да се изплатят в тая връзка над 1600 млн. лв., се вижда колко реални са резултатите от провеждането на партийната и правителствената политика за повишаване жизнения уровень на трудещите се.

В проектоплана за 1961 г. се предвижда стокооборотът на дребно по текущи цени да възлезе на 25 200 млн. лв., или да нарасне с 1400 млн. лв. в сравнение с 1960 г. Това нарастване на стокооборота е в съответствие с предвиденото увеличение на покупателните възможности на нашия народ.

През 1961 г. ще бъдат продадени на населението в търговската мрежа: месо и месни произведения, превърнати в месо — 123 330 т, олио — 67 хил. т, яйца — 190 млн. броя, сирене и кашкавал — 41 800 т, стерилизирани зеленчукови консерви и компоти — 60 хил. т, памучни тъкани — 144 млн. м, вълнени тъкани — 15 700 хил. м, копринени тъкани — близо 8 млн. м, обувки — 7400 хил. чифта и други. В тези числа не влиза натуралното разпределение в ТКЗС, произведеното и консумирано в личните стопанства на кооператорите и продадените стоки на кооперативните пазари на ТКЗС.

Характерна особеност на стокооборота на дребно през последните години е по-бързото увеличаване продажбите на стоките, които отиват за задоволяване културно-битовите нужди на населението.

Така например, докато през 1957 г. на населението са продадени мебели за 284 млн. лв., през 1960 г. са продадени за 480 млн. лв., а за 1961 г. се предвижда да се продадат за 530 млн. лв.; радиоапаратите от 91 087 броя през 1957 г. ще достигнат 150 хил. броя през 1960 г. и 180 хил. броя през 1961 г.; през 1957 г. са продадени незначително количество електрически печки, през тази година — 45 хил. броя, а за 1961 г. се набелязва да се продадат 100 хил. броя. Подобно е положението и с електрическите перални, леките коли, прахосмукачките, електронагревателните уреди и редица други стоки от този характер. При това трябва да се отбележи, че все пове-

че се увеличава частта от тези стоки, която отива за задоволяване нуждите на селското население.

Бързото увеличаване на продажбите на стоките от траен характер, задоволяване културно-битовите потребности на населението е закономерно явление на нашия социалистически живот. Кой сега няма да се възхити от обновения вид на нашите селища, от уредбата на повечето български къщи! Влезте в дома на обикновен работник или селянин-кооператор и вие по правило вече ще видите и удобно легло, и гардероб, и радиоапарат, и редица други трайни предмети, говорещи за новия вкус на трудещия се човек у нас, за удобствата, които той създава за своето семейство.

Всички данни и факти показват, че българският народ всяка следваща година в резултат на своя производителен труд получава и консумира повече материални блага, храни се и се облича по-добре, подобрява своя бит.

Въпреки всичко това в нашия живот все още се случва някои отделни стоки да се обявяват за дефицитни, да се пускат за продажба в недостатъчни количества или временно да липсват от пазара.

Къде е причината за това дразнещо всички ни явление?

Най-напред определена вина и отговорност за това носят самите работници в областта на търговията и особено ръководните и планиращите органи, за това, че не винаги правилно разпределят стоките, недостатъчно изучават нуждите и потребностите на населението, не раздвигват бързо стоките, за да бъдат те винаги на открит показ пред купувачите. Вина и отговорност носят ония ръководители на промишлените предприятия, които не винаги изпълняват плана по асортимент, често допускат производство на некачествени стоки. Вина и отговорност носят и ония ръководители на ТКЗС, които не изпълняват докрай договорните си задължения към държавата.

Всичко това може да се отстрани, може и трябва да се поправи и работата да се преустрои в духа на решенията на състоялия се преди пет месеца пленум на Централния комитет и Правителството по въпросите на търговията.

Но с това въпросът за недостатъчното количество на някои стоки не се изчерпва. Той има и друга много важна страна. Известно е, че всяка година у нас производствените мощности на предприятията и стопанствата се увеличават. Всяка година у нас се произвеждат и консумират стоки с много по-бърз темп, отколкото е прирастът на населението. У нас се публикуват достатъчно статистически сведения. Не само статистиките за стоковите фондове показват непрестания растеж от година на година. Вземете статистиката за промишлеността, която произвежда стоки за потребление. Тя бележи твърде задоволителен ръст. Вземете сведенията за ръста на селското сто-

панство. И там от година на година се увеличава както ръстът на валовата продукция на растениевъдството и животновъдството, така и тяхната стокова част.

Всичко това показва, че в нашето общество има непрекъснат растеж на производството и потреблението на материални блага, но заедно с това растат все повече и повече материалните и културните нужди на народа. Съществува благородна надпревара между производство на материални блага и растящите материални и духовни потребности на народа. Стоки, които преди години се купуваха от стотици, сега са достояние на хиляди. Стоки, които се търсеха от хиляди, сега са насъщна нужда на милиони хора.

Няма обаче никакво съмнение, че нашата разцъфтяваща социалистическа икономика ще преодолее всякакви временни несъответствия и благодарение на своя творчески труд нашият народ ще получава все повече и повече стоки за задоволяване на своите растящи потребности.

У нас има пълно съчетание и взаимодействие между борбата за увеличаване на материалните блага и борбата за създаване на повече културни ценности и духовни блага.

За големите грижи, които Партията и Правителството полагат за издигане културното равнище на народа и за повишаване неговата трудоспособност, говорят цифрите по проектобюджета. За социално-културни мероприятия през следващата година ще се разходва крупната сума от над 7 млрд. лв. Близо 3 млрд. лв. от тази сума се предвиждат за просвета и култура. Това означава ново разширяване на системата от учебни заведения и културно-просветни учреждения и институти, увеличаване броя на обучаващите се в тях млади строители на социализма.

В борбата за ускорено развитие на икономиката сега у нас участва голяма армия от най-различни специалисти, обучени в десетките наши висши учебни заведения и институти. Към тази армия от специалисти през 1961 г. ще се влее нов значителен отряд от 6300 души, които ще завършат последния курс на висшите учебни заведения.

Подобрява се обучението в нашите средни политехнически училища. През 1961 г. около 28 000 младежи и девойки ще завършат XI клас на тези училища, получили общообразователна подготовка и придобили по една професия. В различните отрасли на народното стопанство ще се влее нова внушителна група от 23 750 души възторжени млади строители на новия живот, завършили техникуми и професионално-технически училища от различни степени.

За повишаване културата на българския народ работят десетки драматични и оперни театри, симфонични оркестри, библиотеки, музеи, кина, радио и други. Всяко второ семей-

ство сега има радиоприемник или радиоточка; на жител се падат по 15 кинопосещения годишно. Само през 1959 г. драматичните театри са изнесли 11 943 представления с 4602 хил. зрители.

Кои са предпоставките, които осигуриха такова издигане на материалното и културното равнище на трудещите се у нас, които определят по-нататъшното успешно разрешаване на тази задача?

Това е непрекъснатият растеж на материалното производство у нас, бурното развитие на производителните сили. Българската комунистическа партия, осъществявайки в живота набелязаната икономическа програма за ускорено развитие, вдигна на самоотвержена борба и градивен труд работническата класа и селяните-кооператори, тружениците във всички сектори на социалистическата ни икономика за разкриване и използване на всички възможности и резерви, съществуващи в промишлеността и селското стопанство. Годишите 1958, 1959, 1960 са години на подем и правилно насочване силите на Партията и народа.

В резултат на това по основните показатели третият петгодишен план е изпълнен за три години. Това е несъмнено голяма победа за нашия народ!

Набелязаната с проектоплана програма за развитие на промишлеността през 1960 г. правилно отразява следваната линия за индустриализация на страната. Основните капиталовложения ние съсредоточаваме в изграждането на решаващите обекти на четвъртата петилетка, като Кремиковския металургичен комбинат, Азотноторовия завод — Стара Загора, ТЕЦ „Марица—Изток“ и други.

Наред с това се осигурява и по-нататъшното развитие на леката и хранителната промишленост.

Нашата промишленост произвежда все повече и по-хубави стоки за задоволяване нарасналите изисквания и потребности на народа ни. Постигнатите успехи в областта на промишленото и селскостопанското производство създадоха възможности за увеличаване и разнообразяване стоковия фонд за населението. В сравнение с 1959 г. през 1960 г. ще се произведат повече: памучни тъкани — с 3%, трикотажна конфекция — с 9%, захар — с 39%, зеленчукови консерви — с 39%, цимент — с 13%, радиоапарати — с 28%, мотоциклети — с 23% и други.

Нарасналите производствени възможности на леката и хранителната промишленост позволяват през 1961 г. да се осъществи ново увеличение на производството на стоките за народно потребление. В предвиденото общо увеличение на производството на промишлените стоки за стоковия фонд е обърнато особено внимание за увеличаване производството на тези от тях, от които през изтеклата година нуждите на на-

селението не бяха напълно задоволявани. Увеличава се производството на порцелано-фаянсовата промишленост, като производството на плоското стъкло ще се увеличи с 66% и за населението ще се предоставят 3500 хил. кв. м, или с един милион квадратни метра повече от тази година; на домакинския порцелан — с 14%, като за населението ще се предоставят 19 млн. броя, или 2500 хил. броя повече; на електрическите отоплителни печки — със 163%, като за населението ще се предоставят 62 хил. броя повече електрически домакински печки, нагревателни уреди и много други.

Значително ще нарасне производството на стоките за народно потребление от хранително-вкусовата промишленост — общо с 8,5%. Увеличава се производството най-вече на месни произведения — 20,7%, на зеленчукови консерви — 21,9%, на плодови консерви — 12%, кашкавал — 12,4%, сирене, захар и захарни изделия и други.

Благотворно влияние за подобряване снабдяването на населението през тази и следващата година оказват и ще оказват постигнатите резултати в областта на селското стопанство.

Трябва да отчетем, че в производството на редица селскостопански произведения през 1960 г. нашата страна постигна очевиден успех. При това касае се за такива продукти, които имат решаващо значение за изхранването на нашия народ. Тази година бяха произведени 2455 хил. т пшеница и ръж и държавният план за изкупуване е преизпълнен. До 15 декември са изкупени 982 615 т. Осигурен е хлябът на народа. Постигна се и по-голямо производство на зърнени фуражи, фасул и особено на слънчогледово семе.

Сериозен успех беше завоюван в птицевъдството и в производството и изкупуването на млякото. До 15 декември са изкупени 754 млн. броя яйца, или с 278 млн. повече от 1959 г. Към 7 декември графикът за изкупуване на млякото е преизпълнен с 13 137 хил. л и в сравнение с 1959 г. са изкупени 71 413 хил. л мляко в повече.

Успех се постигна в сравнение с миналата година и в изкупуването на месото. Въпреки че задачата по месото за 1960 г. още не е изцяло решена, към 15 декември т. г. са изкупени около 14 хил. т свине и 1542 т дребен рогат добитък в повече от изкупеното за същия период на 1959 г., а годишният план за изкупуване на едрия рогат добитък е вече изпълнен на 100%.

За постигнатите досега резултати по изкупуването на месото благоприятно се отрази разгърналото се движение за масово угояване на свине и мъжки телета в ТКЗС. Налице са всички условия временните затруднения по месото да бъдат навсякъде изцяло преодоляни. В това отношение трябва да се

доведе докрай изпълнението на указанията, дадени от др. Тодор Живков пред пленума по въпросите на търговията.

Полученият тази година резултат в производството и изкупуването на яйца и мляко показва, че взетите мерки и капиталовложенията, които държавата и трудовите кооперативни земеделски стопанства вложиха за подобряване условията за гледане и хранене на птиците и добитъка, напълно се оправдават, че в тези сектори може и следва бързо да се увеличава както общата продукция, така и нейната стокова част, че те могат и трябва да бъдат доходни отрасли в селското ни стопанство.

Трябва да се изтъкне, че в областта на изкупуването, в изпълнението на задълженията по договорите за продажба на държавата на селскостопански произведения има все още сериозни слабости. Нарасналото потребление вследствие повишената покупателна способност на трудещите се и необходимостта да се осигури нормално снабдяване на промишлеността със суровини от селскостопански характер изискват по-голяма стабилност и ритмичност в изкупуването. За да не се разстройва снабдяването, нужно е планът за производството и изкупуването да се изпълнява за всички планирани и договорени селскостопански произведения точно по месечните и тримесечните графици. Това изисква по-голяма дисциплина и от производителите, и от изкупвателния апарат; затова е нужно сериозно да се отнасяме към въпроса за правилното използване на моралните и материалните стимули у производителите, за създаване необходимата заинтересуваност за производството на различните продукти. Първият и най-важен дълг на всеки гражданин в социалистическото общество е спазването на производствената и трудовата дисциплина, изпълнение на своя дълг в рамките на общия план. За съжаление съществуват все още ред случаи на неизпълнение на плана за производство, на нарушение държавната и договорната дисциплина.

Не става въпрос за това, че за някои култури климатичните условия в края на 1959 г. и през пролетта на тази година се оказаха неблагоприятни и очакваното от тях производство не можа да се получи, какъвто е случаят с гроздето, сливите, кайсиите и с някои други култури. Касае се за такива продукти, които при повече усилия, по-добра организация и контрол можаха да се произведат и изкупят в предвидените по плана количества. Да вземем такъв сектор, какъвто е птицевъдството, където, както виждате, постигнахме значителен успех. Определено може да се каже, че възможностите бяха по-големи. Ние можем и следва и сега през зимата да получаваме повече яйца и по-пълно да задоволяваме пазара, ако на редица места не се допускат сериозни слабости в гледането и

храненето на птиците, ако у някои ръководители няма настроения на подценяване и пренебрегване на този сектор.

В някои ферми на ТКЗС носливостта на кокошките е неоправдано ниска. Така до 1 ноември т. г. във фермата на ТКЗС — с. Трънково, Старозагорски окръг, са получени само по 37 яйца от носачка, в с. Зетово — същия окръг — по 39 броя, в Гурково — по 47 броя и други, докато за същия период в ТКЗС — Чирпан, са получени по 115 яйца от носачка, във фермите на ТКЗС в гр. Павликени досега са получени по 156 яйца от носачка, в ДЗС „Димитър Кондов“ — Варна, по 137 броя и т. н.

Подценяването на птицевъдството доведе до неоправдано намаляване броя на носачките в някои окръзи, като Бургаски, Варненски, Плевенски и други.

Такива тревожни факти има и по отглеждането на свинете. Така например в ТКЗС — с. Габаре, Врачански окръг, сега се получава дневен прираст от 260 г, в ТКЗС — с. Гороцвет, Разградски окръг — само по 150 г, в Ясеновец — същия окръг — 200 г и други. В същото време ТКЗС в редица села на Толбухински и други окръзи получават среден дневен прираст от 600—650 грама.

Главната причина за ниската носливост на кокошките и незадоволителния среден дневен прираст на свинете във фермите на някои ТКЗС е лошото хранене и гледане. Храненето както на кокошките, така и на свинете е едностранчиво. Фуражните заводи осигуряват сега достатъчно фуражни смеси за птиците, но на много места те не се изкупуват своевременно от стопанствата, а във фермите вместо смеси се дава или само царевична ярма, или само отсевки или друга еднообразна храна. Освен това в много птичарници не се спазват необходимите хигиенни правила. Не се използват съществуващите в самите стопанства възможности за разнообразяване на храната на свинете с картофи, люцерново брашно, тикви, цвекло, ечемик, силаж, приготвен от царевича в млечно-восъчна зрелост, и други налични ценни компоненти в храната.

Едностранното хранене на свинете само с царевича, освен че дава много висока себестойност на кг месо, довежда до намаляване на месото и прекомерно увеличение на тлъстините. Това е в груб разрез с икономическите закони — нашият пазар търси месо, а не сланина — на международния пазар сланината и маста са два пъти по-евтини от месото. Ако към царевичата се прибавят други налични у нас компоненти в храната и в това число повече сочна и тревна храна, това ще способствува за производството на повече месо, решително ще разшири производствените възможности на всяко ТКЗС, а като всичко това се съчетае с мероприятията за разширя-

ване еднократното опрасване, значително ще се снижи себестойността на килограм свинско месо.

Не е задоволителен полученият резултат през 1960 г. в производство на ориенталски тютюн, кромид лук, оризова арпа и средноранни домати за консерви и пюре. Главната причина народното стопанство да не получи докрай планираните количества от тези култури е, че в някои ТКЗС не се изпълни планът за засяване на определените площи и не се положиха достатъчни грижи по отглеждането на културите.

Някои отделни производствени предприятия също така не изпълниха плановете си и по този начин лишиха народното стопанство от предвидената продукция, намалиха възможностите за снабдяване населението и за износ.

Не може да не се напомни тук за отговорността, която носят ръководствата на такива предприятия като МЗ „Ленин“, Завода за автотракторни резервни части в Коларовград, някои от предприятията, произвеждащи цветни метали и концентрати за тях, като Оловодобивната фабрика в с. Курило, „Горубсо“ и други, които допуснаха редица слабости през 1960 г.

Очаква се външният стокообмен на страната за 1960 г. да нарасне с коло 8% по отношение на 1959 г. В съответствие с предвидения ръст на производството в промишлеността и селското стопанство за 1961 г. нарастват и експортните възможности на страната, нарастват и нуждите от внос. В проектоплана за стокообмена на страната се предвижда да бъдат изнесени стоки общо за 4385 млн. валутни лева и да се извърши внос в размер на 4396 млн. лева. В проектоплана за износа намира правилно отражение тенденцията за непрекъснато увеличение относителния дял за износа на промишлената продукция и по-специално на машините и съоръженията.

Предвижда се през 1961 г. да се затвърдят постигнатите резултати през настоящата година в износа на редица експортни стоки.

В резултат на братското икономическо и научно-техническо сътрудничество и кооперирането на някои промишлени производства със социалистическите страни България се утвърди и като експортър на стругове, електромотори, електрокари, плавателни съдове, акумулатори, цветни метали и концентрати и други произведения на нашата родна промишленост.

Както и досега основният дял от стокообмена за 1961 г. ще се извърши в социалистическия лагер. Решаващо място ще заеме преди всичко търговията ни със Съветския съюз, на който се падат около 51% от общия стокообмен на страната. От Съветския съюз през следващата година ние ще получим само машини, съоръжения и резервни части за над 500 млн. валутни лева, комплектно оборудване за над 370 валут-

ни лева, в това число оборудване за основния завод на черната ни металургия — металургичния комбинат „Кремиковци“, за АТЗ — Стара Загора, ТЕЦ „Марица—Изток“, за разширяване на МЗ „Ленин“ и химическия комбинат „Сталин“ и други; около 1400 хил. т петролни продукти, 110 хил. т кокс, прокат от черни метали, чугун, памук, целулоза и редица стоки.

Постоянното разширяване и задълбочаване на икономическото сътрудничество с великия Съветски съюз е крупен и решаващ фактор за успешното разрешаване на задачите на социалистическата индустриализация у нас. Плодовете на благотворната дружба и сътрудничество със съветските народи ние виждаме и чувствуваме във всички области на нашия живот. Както вече беше съобщено, и през четвъртата петилетка Съветският съюз ще ни подпомогне не само с доставката на оборудване за крупните обекти и на основните количества метали, горива и други материали за промишлеността и транспорта, но и с отпускането на нов кредит от 810 млн. рубли и оказване на най-разностранныя техническа помощ.

Проектопланът предвижда също разширяване на икономическото сътрудничество и стокообмена и с останалите братски социалистически страни — Чехословакия, Полша, Германската демократична република, Народен Китай, Унгария, Румъния, Албания и други.

Изпълнението на предвидения стокообмен за 1961 г. изисква по-нататъшно разширяване на търговските ни връзки и с всички останали страни. Външнотърговските организации трябва да отделят внимание на укрепването и разширяването на търговските ни връзки със страните от Азия, Африка и Латинска Америка, които се освобождават от колониалния гнет и тръгват по пътя на независимото икономическо и политическо развитие.

Всичко това изисква от работниците в областта на външната търговия по-голяма гъвкавост и експедитивност, по-задълбочено изучаване на пазарите на отделните стоки и измененията в цените, преодоляване докрай на съществуващите слабости и недостатъци във връзка с ненавреме и неритмично доставени вносни стоки и недостатъчен контрол по качеството и експортния вид на някои износни стоки.

Връзките на нашата страна с външния свят се разширяват и укрепват и по линия на международния туризъм и летуване. В проектоплана и бюджета за 1961 г. се предвижда от тази дейност да постъпят около 90 млн. валутни лева.

През последните години международният туризъм и летуването у нас отбелязва значителен напредък. Броят на чужденците, посещаващи нашата страна, ежегодно расте. От 15 хил. души през 1956 г., той нарасна на 150 хил. през 1959 г.,

а през настоящата година се очаква да бъде значително по-голям. Едновременно с това увеличават се валутните приходи на страната.

За деветте месеца на тази година от летуването и туризма са постъпили около 50 млн. валутни лв. Това се равнява на валутата, която би се реализирала от износа на около 280 млн. яйца или съответно на 140 хил. т. царевича, или 53 хиляди т. грозде, или 130 хиляди т. домати и т. н. Това означава, че международният туризъм е изгоден — фактически туризмът сам финансира себе си, а също така изплаща и вложените капиталовложения за туристическо строителство.

Ползата от развитието на международния туризъм и летуването у нас обаче не се състои само във валутните приходи, които се добиват. Със строителството на курортни комплекси, хотели, пътища, къмпинги, бензостанции се благоустрояват селищата, повдига се материалната култура на нашия народ, разкроява се нашата Родина и се създава препитание на хиляди наши граждани. Това е една възможност за популяризиране на достиженията на социалистическия строй у нас.

Международният туризъм в нашата страна и в бъдеще ще се развива с бързи темпове. България притежава редица прекрасни условия, които благоприятствуват за неговото развитие — топло море, водолечебни извори, красиви планини, лек и здравословен климат, изобилие на плодове, зеленчуци, напитки и др. Оценявайки правилно тези възможности, Партията и Правителството полагат големи грижи за разширяване на материалната база за туризма и летуването. „Балкантурист“ от своя страна следва да разработи мероприятия за целогодишно използване на своите хотели, автобуси и др. средства, да се заеме по-енергично и с развитието на вътрешен търговски туризъм за наши граждани.

Има и други дейности, които трябва да се развиват като важни приходни източници за валута. Така от строителство в чужбина само през 1960 г. ще постъпи приход 14 500 хил. валутни лв. От дейност, свързана с реекспорт на стоки, ще постъпи приход 5 млн. валутни лв. За съжаление редица години у нас се подценяват такива надеждни приходноизточници на валута като транзитиране на стоки през наша територия и развитие на морския ни флот. България не трябва само да плаща навла за превози на своите стоки, а и да получава валута при развитието на транзитни превози. В плана за 1961 г. се прави вече значителна крачка за развитие на морския ни флот, като се предвижда за една година да се увеличи с плавателни съдове общо 52 хил. т. и речният флот — 4 хил. тона. Предвижда се също така покупката през 1961 г. на 15 дизел-локомотива и 5 електролокомотива за БДЖ.

За успешното изпълнение на предвидените в проектоплан за 1961 г. задачи, осигуряващи по-нататъшното издигане на материалното и културното равнище на българския народ, както и за изпълнението на задачите в областта на външната търговия голяма отговорност се пада на Министерството на вътрешната търговия, Министерството на външната търговия, Централния кооперативен съюз и техните органи. Работниците от тези сектори трябва добре да осъзнаят важността на задачите, които произтичат от плана за 1961 г., практически да схванат, че именно търговските органи в центъра и по места са призвани да устояват интересите на потребителите, непрекъснато да въздействуват върху промишлеността и селското стопанство за осигуряване производството на такива стоки, които най-пълно ще задоволяват потребностите на населението, които най-пълно ще отговарят на търсенето и изискванията на международния пазар. За да решат изцяло тези задачи, те имат в ръцете си мощно средство — постановлението на Пленума на Централния комитет на БКП и Министерския съвет по въпросите на търговията, изкупуването и общественото хранене.

Трябва да се подчертае, че изпълнението на решенията на Пленума през изтеклите пет месеца дава вече положителни резултати. Налице е съществено подобряване на взаимоотношенията между промишлеността и търговията в борбата за разнообразяване асортимента и повишаване качеството на стоките, поставя се на правилни основи договарянето им. Проведените вътрешни панаири и изложби от мостри на стоките, подлежащи на договаряне, с участието на представители на производствените и търговските предприятия са важна форма в борбата за осигуряване производството на търсени и висококачествени стоки.

Образуването на Централно търговско предприятие, Център на модата, новите асортименти на стоките и предприятието за реклама са важни лостове в ръцете на Министерството на вътрешната търговия за засилване на въздействието му върху промишлеността и за по-правилно разпределение и движение на стоковите фондове съобразно нуждите в различните райони на страната. Това въздействие на търговията върху промишлеността трябва още повече да се засили през 1961 г. Това ще даде възможност по-добре да се снабдява населението с необходимите му стоки и ще намали до минимум производството на стоки, които залежават. Слага се по-добър ред в производството и заготовката на стоките за износ както в централните ведомства и предприятия, така и в окръзите. Осезателно се чувствава ролята на окръжните оперативни групи по износа.

За успешното изпълнение на задачите през 1961 г., поставени в областта на стокооборота на село и изкупуването, трябва

ва по-активно да се използват възможностите на Централния кооперативен съюз. Централният кооперативен съюз и организациите от неговата система следва да се заемат да изкупуват излишъците от личното стопанство на кооператорите, на някои груби фуражи, на кожата от извънкланичен добив, да събират и по-пълно да оползотворяват билките и горските плодове, а също да изкупуват част от продукцията на ТКЗС с изключение на тази, която се продава направо на други държавни изкупвателни организации.

Другари и другарки народни представители! Изпълнението на предложения от Правителството за одобрение проектоплан за 1961 г. ще бъде нова осезателна победа на нашия народ в борбата му за построяване на социалистическото общество. Това ще бъде наша крачка и наш принос в благородната борба на световната социалистическа система за победа в икономическото съревнование с капиталистическата система. Неговото изпълнение ще протече в обстановката на нов подем на братско сътрудничество и взаимопомощ между социалистическите страни, на укрепване единството в световното комунистическо и работническо движение, намерило блестящ израз в Заявлението на състоялото се неотдавна Съвещание на представители на комунистическите и работническите партии в Москва.

За българските комунисти, за целия наш народ положението, съдържащо се в Заявлението на представители на комунистическите и работническите партии, имат огромно значение. Това е документ, който мобилизира народните сили за борба и нови победи. Ние ще направим всичко, за да възтържествува в живота изработената програма за действие на народите в тяхната борба против империализма и колониализма, в борбата за мир и щастлив живот. В авангарда на тази грандиозна борба вървят нашият велик брат и приятел Съветският съюз, Комунистическата партия на СССР, забележителният борец за мир, приятел на българския народ — Никита Сергеевич Хрущов! *(Ръкопляскания)*

Като гласуваме за плана и бюджета за 1961 г. и като ги изпълним по всички показатели, ние ще извоюваме нова победа на мира, нова предпоставка за повдигане жизнения уровень на трудолюбивия и героичен български народ! *(Продължителни ръкопляскания)*

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Асен Павлов.

Асен Павлов: *(От трибуната)* Другари и другарки народни представители! Както народностопанските планове, така и държавните бюджети на нашата Народна република са реално огледало на нашата вътрешна и външна политика, а

именно, че Народна република България върви неотклонно и упорито по пътя на мира, народната демокрация и социализма и жъне все нови и нови успехи в своето политическо, стопанско, социално и културно развитие, все по-всестранно се разцъфтява и все повече издига материалното и културното равнище на народа.

Това ярко се потвърди от данните, изнесени в пълните и убедителни доклади на председателя на Държавната планова комисия др. Станко Тодоров и на министъра на финансите др. Кирил Лазаров, а също и в съдокладите на народните представители др. Димитър Попов, председател на парламентарната Комисия по народното стопанство и финансирането, и на др. Никола Мирчев, подпредседател на същата комисия. Изнесените данни в тези доклади са твърде интересни и поучителни относно развитието на нашето народно стопанство.

Както народностопанският план, така и съответният държавен бюджет за 1959 г., който е представен за одобрение от Народното събрание, изобщо са изпълнени, а по някои показатели и преизпълнени. Бюджетът е приключил с едно превъзхождение на прихода над разхода със значителната сума кръгло 759 млн. лв., което показва, че бюджетът и народностопанският план са били реално проектирани.

Очакваното изпълнение на народностопанския план през текущата 1960 г. в сравнение с миналата 1959 г. бележи нови успехи, ново значително увеличение по отношение на националния доход, обема на промишлеността, обема на селскостопанската продукция, обема на капиталовложенията, стокообмена на дребно и външния стокообмен. Още тази година се очаква в основни линии да бъдат изпълнени главните задачи, поставени в директивата на Партията за третата петилетка.

Също така още през 1960 г. в сравнение с 1957 г. националният доход ще се увеличи 40,6% и ще останат още 9,4% за изпълнение, обемът на промишлената продукция ще бъде преизпълнен, от обема на селскостопанската продукция ще останат по директивата само 4,9% за изпълнение, обемът на стокооборота на дребно ще даде едно преизпълнение от 6,9%, а обемът на продукцията от редица основни селскостопански култури ще надхвърли предвиденото производство от тези култури по директивата за 1962 г., именно обема на продукцията на зърнено-фуражните култури, слънчогледа, захарно цвекло, зеленчуци, яйца, вълна. Редица други производства ще доближат предвиденото по директивата, като зърнено-хлебните култури, добитъка и птиците за клане, млякото и др.

Какво показват тези данни? Те показват по категоричен начин, че предложенията и решенията на Партията, възприети от Правителството и Народното събрание, да се тръгне по пътя на ускореното развитие на нашето народно стопанство, в това число и на селското стопанство, с цел да се ускори раз-

витнето му и да се повиши материалното и културното благоденствие на трудещите се, като се използват всички подходящи средства и резерви в труд и материали, са правилни и реални. Въпреки природните бедствия, въпреки неверието на някои и въпреки империалистическата вражеска роля и пропаганда отвън тези важни решения се приложиха и се увенчаха с пълен успех — ускореното успешно развитие на нашето народно стопанство е безспорен блестящ факт.

Предвиденият обем на продукцията от селското стопанство в държавния народностопански план за 1961 г. да нарасне на 26 863 млн. лв., като съответно растениевъдството се увеличи със 17,2%, а животновъдството — с 10,2% в сравнение с очакваното изпълнение за 1960 г., както и предвидените средни добиви от растениевъдството и средната продуктивност от животновъдството са напълно реални, дори, ще кажа аз, твърде скромни за възможностите на нашата страна.

Ще си позволя да направя една констатация относно млякото. В народностопанския план за 1961 г. е предвидено да се получат 1 250 500 хил. л мляко, или едно увеличение от 177 500 хил. л в сравнение с 1960 г., което прави около половин литър на ден на глава от населението на страната ни. Въпреки значителното увеличение, относително взето, млякото у нас е все още недостатъчно и с висока себестойност. А знайно е от науката и практиката, че млякото и млечните продукти са най-здравата и питателна храна за населението. Ще добавя — много по-ценна и по-питателна храна, отколкото месото, защото не съдържа както него вредни готови токсини и не прави такива в организма, когато се поема в по-големи количества. Разбира се, с това не искам да правя агитация на вегетарианството, защото, щом има изобилие на мляко, ще има изобилие и на месо. Затова всички грижи и мероприятия за ускореното увеличение на кравите и биволиците и на тяхната продуктивност са навременни, целесъобразни и похвални. В това отношение много правилни и навременни бяха мероприятията на Партията и Правителството при уедряването на трудово-кооперативните земеделски стопанства да се запази млекодобивният добитък у кооператорите и ТКЗС, а да не се изкопча. Също така целесъобразни бяха решенията и мероприятията на Партията и Правителството да се положат всички грижи, за да се укрепи животновъдството в личното стопанство на кооператорите. Тези председатели и управителни съвети на ТКЗС, които приложиха старателно на дело горните решения и мероприятия на Партията и Правителството, постигнаха правилно и осигуриха мляко и млечни продукти за нуждите на своите кооператори и за изпълнение на договорените количества с изкупвателните организации, нужни за потребителното население и за износа. Добрият пример на тези ТКЗС трябва да бъде дейно и по-бързо последван от изоставащите

в това отношение трудово-кооперативни земеделски стопанства.

За подпомагане развитието на селското стопанство и изпълнение на държавния народностопански план за 1961 г. се предвиждат сумирано близо около 6 млрд лв., част от които ще се използват за увеличаване на поливните площи, за увеличаване на минералните торове, за набавяне на повече трактори, на повече комбайни, с които механизацията в селското стопанство значително ще нарасне — именно със 17 %.

Всички тези и редица други мероприятия, предвидени в народностопанския план, като усвояване на нови площи, използване на орниците, увеличение площите за зърнено-хлебните, фуражните, зеленчуковите и трайните култури за сметка на други, да се открият нови МТС и пр., ще способствува значително за изпълнение на предвидената продукция в селското стопанство.

Във връзка с осигуряване на по-голяма и по-качествена продукция от селското стопанство за изпълнение на народностопанския план считам за неизлишно да дам израз на някои препоръки.

Все още борбата срещу природните бедствия не се води ефикасно от редица ТКЗС с цел да се предотвратят тези бедствия или пък получените загуби от повредените култури да се догонят от засяване на други, за да се осигури валовата продукция и изпълнението на финансовия план. Необходимо е главните агрономи при ТКЗС, които са дясната ръка на председателите, да полагат по-големи грижи в това отношение.

Пласментът на селскостопанската продукция, особено надплановата, не винаги и навреме се осигурява чрез договориране с изкупвателните организации, а същите често пъти не изкупуват и не вземат навреме или въобще договорираното производство от ТКЗС, което носи вреда на селското производство и загуби на стопанствата. В това отношение трябва да се вземат съответни мерки, за да се отстранят тези несъобразности.

Все още при подреждането и опаковката на селскостопанската стокова продукция за местния и външния пазар, особено на зеленчуците, плодовете и билките, се допуска правене на „капак“, т. е. отгоре се нареждат първокачествени продукти, а под тях нискокачествени, което справедливо сърди нашите и чужди купувачи и дава основание да се връща стоката или да се правят значителни отбиви. Този вреден остатък от капиталистическата търговия трябва да се премахне. Трябва да се направят усилия, щото всички производители да дават стандартна стока: еднаква по опаковка, по качество, по големина, по форма и по цвят, със съответни це-

ни, съобразени с качеството. Така всякакво качество стандартна стока ще намери добър пласмент.

Редица председатели и управителни съвети на ТКЗС допускат да остава неокосено сено, необрани плодове и зеленчуци, неприбрана слама и царевичак и др., които се развалят, от което губят кооперативните стопанства, губят кооператорите, губи и народното стопанство. На такива трябва да се помогне да търсят подходящи начини да заинтересуват населението, както това правят съобразителните стопански ръководители, за да се прибира и използва навреме всякакъв вид селскостопанска реколта.

Все още засаждането с плодни дървчета на нашите централни и междуселищни пътища и тези, установени в земеустроени ТКЗС и ДЗС, върви много бавно. Би трябвало да се вземат решителни мерки, за да не останат такива пътища незасадени с овощни дървчета, което ще осигури изобилие на овощия, ще икономиса обработваема площ и ще разкраси тези пътища.

За задържането на младежта в селското стопанство са направени редица мероприятия, но са необходими и други, за да се осигурят достатъчно млади подрастващи кадри за селското стопанство, защото старите селскостопански труженици, особено овчарите, казват: „Ние си отиваме, а не виждаме кой ще ни замести.“

Предложеният за обсъждане държавен бюджет за 1961 г., който предвижда едно увеличение над 2 млрд. лв. в сравнение с бюджета от 1960 г. и който дава едно превишение на приходите над разходите със сумата 227 907 хил. лв., потвърждава, че народното стопанство през 1960 г. е увеличило значително своята продукция, отбелязало е значителен успех и дава възможност за увеличение на бюджета през 1961 г. Проектобюджетът на държавата е творчески, защото над 64,3% от него отиват за финансиране на народното стопанство. Той е социално и културно насочен, защото значителна част — над 21,5% — отива за задоволяване на социалните и културните нужди на народа. Той е миролюбив, защото въпреки студената война и военните огнища, които империалистите запалват, за отбраната на нашата страна в бюджета се предвижда по-малко от 1/10, докато империалистическите страни предвиждат за военната си подготовка в бюджетите си до 2/3, какъвто е бюджетът на САЩ. Проектобюджетът за 1961 г. е реален, защото е обвързан с реален народностопански план и затова няма съмнение, че ще бъде изпълнен.

Другарки и другари народни представители! Като отчитаме успешното изпълнение на народностопанските планове и държавни бюджети за 1959 и 1960 г. и сме уверени, че предложените за одобрение държавен народностопански план и държавен бюджет за 1961 г. ще се изпълнят, ние не можем

да не си зададем въпроса, на какво се дължат тези безспорни огромни успехи за ускореното развитие на нашето народно стопанство? Трябва да подчертаем със задоволство, че тези успехи се дължат преди всичко на правилната политика на БКП, на безкористната всестранна братска помощ на Съветския съюз, на трудолюбието на нашия народ и на неговите стопански организации — заводи, фабрики, ТКЗС, ДЗС, производителни и потребителни кооперации и на дейното сътрудничество на общественно-политически и масови организации — БЗНС, ОФ, Димитровски комунистически младежки съюз, Централен съвет на профсъюзите, Общонароден комитет за българо-съветска дружба и др.

Сдружените земеделци с радост посрещат успешното ускорено развитие на нашето народно стопанство и творчески са се включили в работата на ТКЗС в изпълнение и преизпълнение на селскостопанските планове, за изграждане на социалистическо-комунистическото общество, което носи мир, братска взаимопомощ, творчество и материално и културно благоденствие на народите. В резултат на това непрекъснато се увеличават редиците на майсторите на високи добиви в селското стопанство. Сдружените земеделци с ентузиазъм ще продължат да дават своята творческа дан за изпълнение и преизпълнение на държавния народностопански план и бюджета за 1961 г.

Отечественият фронт, наброяващ кръгло 3400 хил. члена, дейно съдействува за изпълнение на народностопанските планове, особено в селското стопанство и специално в укрепване на животновъдството в личните стопанства на кооператорите. Но той като масова организация на всички избиратели и като ръководител на нашите културно-просветни огнища — родните читалища, има много по-големи възможности. Животът показва, че там, където председателите на ТКЗС и на народните съвети ценят комитетите и организациите на Отечествения фронт и използват тяхното сътрудничество, успешно се справят с редицата селскостопански, благоустройствени и културни задачи.

Общонародният комитет за българо-съветска дружба успешно подпомага развитето на нашето народно стопанство, като разяснява и пропагандира внедряването на полезните за нас прогресивни и богати опити и постижения в народното стопанство на братския Съветски съюз.

Другари и другарки народни представители! Вървейки по пътя на социализма, при нашите благоприятни природни, климатически и почвени условия, при забележителното трудолюбие на нашия народ, който е вдъхновен от Заявлението и Обръщението на комунистическите и работническите партии, взети на тяхното съвещание в Москва, с които се порицава войната и се осъждат агресивните действия на импе-

риалистическите страни и с които се укрепва мирът, за съвместен миролюбив и творчески живот между народите, както и при постоянно нарастващата продукция на промишлеността и получените вече високи средни добиви и продуктивност от растениевъдството и животновъдството, има всички условия и пълна възможност да се изпълнят народностопанският план и държавният бюджет за 1961 г.

От името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз заявявам, че ще гласуваме единодушно предложените проекти за държавния народностопански план и държавния бюджет, както и направените съгласувани предложения към тях, защото сме уверени, че тяхното приемане и изпълнение ще донесе на Родината ни нов разцвет, а на народа — повишение на неговото материално и културно благоденствие. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Петър Попзлатев: Петнадесет минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Петър Попзлатев: *(Звъни)* Заседанието продължава.

Има думата народният представител и министър на земеделието др. Иван Пръмов.

Иван Пръмов: *(От трибуната)* Другари и другарки народни представители! Въпросите за проектоплана и проектобюджета на държавата за 1961 г., поставени на разглеждане от настоящата сесия на Народното събрание, съвсем основателно предизвикаха голям интерес всред всички трудещи се в страната. Този интерес идва оттам, че както в доклада на др. Станко Тодоров, така и в доклада на др. Кирил Лазаров се отчитат не само големите успехи, постигнати във всички клонове на народното стопанство през 1960 г. и за трите години от третата петилетка, но се прави и най-задълбочена обосновка на задачите и мероприятията, които ще се изпълняват през 1961 г. Между многото важни въпроси, отразени в двата доклада, изпъкват три, които с особена сила привличат вниманието на всички трудещи се у нас.

Първият въпрос се отнася до радостното съобщение, че по ръста на съвкупния обществен продукт страната ни изпълни третата петилетка вместо за пет за три години.

Това предизвика чувство на дълбоко удовлетворение и законна гордост у всеки работник и кооператор, у всеки трудов интеллигент. То значи, че в борбата за ускореното икономическо развитие на страната ние се движим вече с две години

напред. Това е реален израз на правилната линия на ускорено икономическо развитие на страната, начертана от ЦК на Партията и превърната в закон от третата редовна сесия на Народното събрание. Този крупен успех е дело на нашия героичен народ, който, здраво сплотен около Партията, с небивал ентусиазъм и упорит труд претворява в живота нейната правилна политика.

Вторият въпрос се отнася до грандиозния размах, който придобива индустриализацията на страната — нов металургичен комбинат, който на първия си етап ще дава годишно един милион тона прокат, и разширение на стария завод „Ленин“, чиято мощност ще стигне 600 хил. т прокат; нов оловно-цинков завод, нефтопреработвателен завод с мощност 2 млн. тона годишна преработка на нефт. Десетки още крупни строежи, между които и новият азототоров завод, който ще дава годишно 500 хил. т азотни торове. Ново разширение ще се извърши на азототоровия завод в Димитровград, след което двата завода ще дават на нашето селско стопанство над 1400 хил. т азотни и фосфорни торове в натура срещу 448 хил. т за 1960 г.

Тази величествена програма на индустриализацията на страната е извор на нов трудов ентусиазъм и на нови сили и воля у всички трудещи се за нейното претворяване в живо дело. Особено силно радва всеки селскостопански труженик изграждането на мощна база за производството на химически торове и препарати за защита на растенията и животните от болести и неприятели. Това разкрива широки перспективи за бързо увеличаване селскостопанското производство във всичките му клонове.

Третият въпрос се отнася до новата проява, новия жест на безкористна братска помощ на СССР към нашата страна, изразена в отпускането на 810 млн. рубли нов дългосрочен кредит, който гарантира финансирането на индустриализацията на страната през четвъртата петилетка.

Тази голяма братска помощ вдъхва пълна вяра в силите и в светлото бъдеще на нашия народ. Както досега, така и за в бъдеще всеки трудещ се у нас ще знае, че програмата на Партията и нашите народностопански планове винаги и безусловно ще се превръщат в действителност, защото на нас ни помага великият Съветски съюз, защото вечната и нерушимата дружба на нашия народ със съветския народ при всякакви условия е била и ще бъде основата на политиката на ЦК на нашата Партия и на Народното правителство.

Другари и другарки народни представители! Основните положения на проектоплана и проектобюджета за 1961 г. приемам напълно. Няма съмнение, че задачите, поставени с тях, ще бъдат успешно изпълнени.

Селското стопанство при нормални климатически усло-

вия може да осигури заплануваната продукция за 1961 г., възлизаща на 26 863 млн. лв. Като се имат предвид обаче редицата слабости по организацията и планирането на производството в ТКЗС и ДЗС, допускани тази година, както и недоброто изпълнение на плана за тютюна, средноранните домати и някои видове плодове, ние не трябва да се успокояваме, че изпълнението на плана за 1961 г. ще бъде лесно. Във връзка с това, вместо да се спирам на постигнатите успехи в селското стопанство, както бяха изтъкнати в докладите и от редица изказали се вече другари, аз ще спра вашето внимание на някои въпроси, от чието правилно решение още от началото на 1961 г. зависи и успешното изпълнение на поставените с плана и бюджета задачи.

Първата и най-важна задача, с която незабавно трябва да се заемат както Министерството на земеделието, така и ръководствата на всички ТКЗС, ДЗС, МТС и народните съвети, е да организираме на широка основа борбата за високи добиви от всички селскостопански култури и животни. Високите добиви от единица площ ще решат въпроса за изпълнението на плана.

Селскостопанските специалисти, механизаторите и кооператорите имат вече богат опит в обработката на почвата. В полето все по-често се срещат цели блокове от хиляди декари земя с градинска обработка на почвата.

Нашето селско стопанство разполага вече, макар че това далеч не е границата, с много високодобивни и ценни сортове пшеница, като сортовете № 301, Юбилейна II и III, съветските сортове Безостая—1 и Безостая—4, италианските сортове Сан Пасторе, Абонданца, Мара и други; високодобивни и високомаслени съветски сортове слънчоглед 6541, Передовик и Смяна; сортовете памук № 2362 и 3096; захарно цвекло ЦЛР, Бета—С—242/53 и Бета—К—91. Трябва да отбележим, че разполагаме вече с почти всички световно известни високодобивни двойнолинейни хибридни семена от царевичата — съветските двойнолинейни хибриди Вир—42, Вир—25 и Вир — 287, американските двойнолинейни хибриди Охайо—С—92 и Висконзин—641—АА, в количества, позволяващи да се засеят с тях сто процента всички площи. Много ТКЗС в страната добре използват земята, изкуствените и органическите торове, водят успешна борба за защита на културите от плевели, болести и неприятели, пълноценно използват изградените поливни площи. Затова, разбира се, общо за страната през последните 1—2 години успехите в повишаване добивите от културите са по-чувствителни.

Но и слабостите в борбата за цялостното, комплексно прилагане на всички агротехнически мероприятия, от които зависят високите добиви, са още много.

Тази есен например, макар че сеитбата на пшеницата,

еchemика и ръжта, общо взето, се извърши при добра обработка на почвата и по-навреме, все пак след най-благоприятния агротехнически срок — 25—30 октомври — бяха засети 3041 хил. дка есенни култури. Миналата пролет се допусна закъсняване в сеитбата на слънчогледа, на захарното цвекло, тютюна и други важни култури, което се отрази отрицателно върху добивите. В някои окръзи, като Видински, сеитбата на царевицата и други окопни култури се извърши не на дълбока, а на пролетна оран, което силно понижи добивите от тях. В редица ТКЗС блоковете са изпълнени все още с храсти и ненужни дървета, останали още от частното стопанство, което силно пречи на обработката на почвата и за окопаването на културите с машини. Сега през есенно-зимните дни при наличието на толкова много свободна ръка и техника е необходимо да се организира повсеместно работа на полето за почистването на блоковете, за подравняването на площите.

Мнозина ръководители на ТКЗС и агрономи все още не използват напълно новите сортове като мощно оръжие в борбата за високи добиви, не отделят нужното внимание на семепроизводството и семепроизводните участъци. Не се дооценява от такива другари, че народната мъдрост „Каквото посееш, такова и ще жънеш“ се отнася най-много за семето и че трябва да се държи сметка, кой сорт на какви почви кога да се сее и при какви условия се развива най-добре.

Необходимо е още от началото на 1961 г. да се вземат на отчет и да се осигури провеждането на всички агротехнически мероприятия на семепроизводните участъци, засети с есенни култури, както и да се подготвят образцово за сеитба и да се полагат последователно грижи за семепроизводните участъци от пролетните култури. Всяко ТКЗС следва да организира собствено производство на семе за масов посев. Такава е сега задачата. Нашите ТКЗС са едри, от по няколко десетки хиляди декара земя и не бива да очакват други да им доставят семе за масов посев. От други специализирани семепроизводни стопанства или от държавата ТКЗС трябва да искат семе само за подновяване, за опресняване на своите сортове.

Много зле стои все още у нас въпросът за съхраняването и разширяването на обработваемата земя. Има някои фактори, които просто разпиляват земята, без да си дават сметка, какво богатство е тя.

През 1957 г. от обработваемата земя са изключени 284 595 дка, през 1958 г. — 71 641 дка и през 1959 г. — 228 996 дка. Къде отиваме ние, ако продължава така? Трябва да се сложи ред в използването на земята. Има редица указания на ЦК на Партията, а и Министерският съвет нееднократно е вземал решение и е обръщал внимание земята да се използва пра-

вилно, да не се разпилява, да се полагат максимум усилия за увеличаването ѝ. Тези указания и решения не се изпълняват от всички органи и ръководства. Редица промишлени предприятия се изграждат на най-ценна земя, когато това би могло да стане на по-малоценни такива. Освен това винаги се иска за тези предприятия повече земя, отколкото е необходима: за паркове, за ален вътре в дворовете и пр. А кому е нужно това? Както е известно, свободното си време работниците прекарват не в парковете и алеите на предприятията, а вън от тях, у дома си или в обществените паркове, заедно със семействата си.

Неотдавна бе постъпил доклад в Министерския съвет от Ямболски окръг, с който се иска да бъдат изключени от фонда на работната земя за 1961 г. 2000 дка за геоложки проучвания. Проверката на място обаче показва, че трябва да се изключат не 2000 дка, а само 300 дка земя.

Преди няколко месеца бе извършена проверка, как се стопанисва земята, която владеят някои предприятия и обществени организации. Оказа се, че 37 022 дка земя сега не се използва по предназначение, а се разхищава най-безотговорно. Керамична фабрика Нови хан — Софийски окръг, разхищава 220 дка такава земя, комунално предприятие в гр. Първомай — 250 дка, завод „Карл Маркс“ — с. Р. Девня — 202 дка. В повечето случаи притежаваната в повече земя или никак не се използва, или се отдава под наем от обществените организации за обогатяване на разни частни лица. Така например ГНС, Ловеч, е получил от ДПФ 100 дка земя, която дава под наем на „Пренос—превоз“. ДСП „Месоцентра“ — с. Димово, Видинско, притежава 40 дка земя, засята с люцерна, която продава на частни лица.

Не е сложен ред в използването на земята, включена в стопанските дворове на ТКЗС и ДЗС, на земята, дадена за опитни полета на училищата, и пр.

Против всички тези недостатъци следва да се вземат срочни и конкретни мерки. Земята трябва да се използва само по предназначение и високопродуктивно.

По плана за 1961 г. се предвижда да се включат във фонда на обработваемата земя около 250 хил. дка чрез отводняване на заблатени площи и чрез изкореняване на гори; а също така да се реколтират около 1373 хил. дка орнизи. От тези земи се предвижда да постъпи продукция през 1961 г. За да стане това, тези площи трябва да се вземат на отчет и още сега, през зимата и рано пролетта да се проведат мероприятия за подобряването и подготовката им за засяване с пролетни култури или за засаждане с трайни насаждения.

Необходимо е също така да се вземат от самите народни съвети най-строги мерки за пресичане тенденцията на някои ръководства на ТКЗС да засаждат лозята на равни терени

при наличността в нашата страна на толкова много стръмни терени, годни за лозя и за производство на качествено грозде. За да се види колко неправилно се използва земята в това отношение, ще посоча само два факта: първият е, че и тази есен постъпиха в Министерството на земеделието искания от окръзите да се разреши на ТКЗС да засадят с лозя около 30 хил. дка равни места, годни за зърнени, технически или трайни култури, което, разбира се, министерството не разреши, и вторият факт — през последните няколко години при ранните студове или при дъждовно време през есента от лозята на равни места или не се получи никаква реколта, или се получи много нискокачествена такава.

Защо тогава трябва да се разхищават тези ценни равни земи за засаждане на лозя? Очевидно и Министерството на земеделието, и народните съвети трябва да вземат още по-строги мерки за изпълнение указанията на ЦК на Партията и Министерския съвет в това отношение.

Поливните площи през 1959 и 1960 г. се увеличиха с 3 млн. дка. Това безспорно е голям успех. От поливните площи много ТКЗС получават 2 пъти по-високи добиви, отколкото при неполивните при равни други условия. Редица ТКЗС решават фуражния си въпрос на основата на поливните площи, като ги използват за две реколти в годината. Но трябва да се каже, че много повече са слабостите в използването на поливните площи, отколкото успехите. За това най-убедително говори фактът, че при поливен план през 1960 г. от 6128 хил. дка бяха полети само 2850 хил. дка. Нима културите на останалите поливни площи нямаха нужда от поливане? Те имаха нужда от такова, но нито се оценяваше ползата от него, нито навреме се вземаха мерки за подготовка на тези площи за напояване. И за това в много случаи водата си течеше из каналите и реките или си стоеше в язовирите, без да се използва.

Не само поливането, но и влагозапасяването на почвата се подценява като много важно мероприятие за увеличаване на добивите. Така например тази есен водите на язовирите „Александър Стамболийски“ се източиха заради ремонт, а на „Георги Димитров“ — за електроенергия. С тези води можеха да се влагозапасят стотици хиляди декари есенни посеви, дълбока оран, трайни насаждения, люцерни, ливади и пр. Но окръжните народни съвети и ръководствата на ТКЗС и ДЗС от Търновски и Старозагорски окръг не организираха това мероприятие. Сега пък в много ТКЗС, като например с. Тотлебен и Одърне — Плевенски окръг, Расово, Комошица и Дългоделци — Михайловградски окръг, Инзово и Скалица — Ямболски окръг, и други източиха водата на малките си язовири, за да наловят риба, без да използват водата за влагозапасяване на поливните площи.

А това е чиста загуба на селскостопанската продукция през 1961 г. Разбира се, времето за влагозапасяване на почвата и сега е много подходящо и трябва най-пълно да се използва.

Причината за тези слабости наред с подценяването е и липсата на опит, както и липсата на достатъчно и добре изработена от заводите ни поливна техника. Ето защо смятам, че наред с важната задача за изграждане на повече от един милион дка нови поливни площи през 1961 г., още по-важна и неотложна задача е да вземем всички мерки за усвояването, за практическото използване на изградените вече поливни площи.

През 1961 г. на поливни площи ще се отгледат около 1400 хил. дка пшеница, 1700 хил. дка царевица, 900 хил. дка люцерна и много други култури. Трябва още отсега Министерството на земеделието, народните съвети и ръководствата на ТКЗС и ДЗС да се занимаят с въпроса, как да се използват тези площи, че от пшеницата да се получи над 300—400 кг от декар, от царевичата — над 500 кг зърно от декар, от люцерната — над 1200 кг сухо сено и т. н. Ако правилно се използват поливните площи, които ще се заемат от царевица, например само от тях ТКЗС ще получат около 500 хил. т зърно допълнителна продукция.

Поливачи трябва да се обучават, поливни звена да се изградят в ТКЗС, поливна техника и инвентар да се набавят, каналите да се почистят, площите да се подготвят за поливане и пр. Това са неотложни задачи на деня.

Изобщо, за да се получи пълен ефект от всички агротехнически мероприятия, те трябва да се провеждат комплексно — и срочна сеитба, и обработка, и навременно торене и поливане на културите и пр. Само тогава борбата за високи добиви ще бъде успешна.

Другари и другарки народни представители! Голяма задача пред всички труженици в областта на селското стопанство, пред цялата наша общественост е да се преодолее през 1961 и следващите 1—2 години изоставането в развитието на животновъдството и произлизащите от него затруднения в снабдяването на нашия народ с продукти от животински произход. Правилно се отбелязва и в доклада на др. Тодоров, че един от най-важните проблеми, който трябва да се реши още през следващите 2—3 години, е за месото.

Централният комитет на Партията и Министерският съвет винаги са обръщали най-сериозно внимание на развитието на животновъдството. Този въпрос, както е известно, предстои да се разгледа специално в недалечно бъдеще на един от пленумите на Централния комитет на Партията. Смятам обаче, че ще бъде правилно сега, когато приемаме плана и бюджета за 1961 г., да спрем вниманието си поне на един от

многого въпроси, свързани със състоянието и развитието на нашето животновъдство. Отнася се до въпроса, как да решим фуражния проблем у нас. Известно е, че главните усилия на ТКЗС, ДЗС и всички селскостопански органи от редица години и сега в по-голямата си част са насочени към осигуряване преди всичко на големи количества концентриран фураж за храненето на животните.

На основата на концентрирания фураж главно се изчислява сега задоволяването на животните с храна. Не се дооценява ролята на тревните и сочните фуражи, които са поевтини и с които също може да се осигури пълноценно хранене на животните. Това е грешка, която колкото по-бързо изправим, толкова по-бързо ще решим и фуражния проблем. Трябва да изменим насоката на борбата за осигуряване на животните с фураж. Опитът на много колхози и совхози в СССР, опитът на редица страни, напреднали в животновъдно отношение, а също и опитът на някои наши ТКЗС показва, че ТКЗС и ДЗС трябва да насочат своите усилия не само към увеличаване на концентрирания фураж, но и към производството и пълното използване на повече тревни, сочни и груби фуражи за хранене на животните и особено онези от тях, които имат способността да ги оползотворяват пълноценно, каквито са говедата и овцете. Концентрираните фуражи трябва да се използват главно за храна на птиците и свинете, като и при тях една значителна част от необходимите крѐмни единици в храната им, особено при свинете, до 30—40% може да се набави чрез тревни и сочни фуражи. Това на практика значи още през 1961 г. да се отдели най-голямо внимание на ливадите и на пасищата, за да се повиши добивът на трева от тях. Пасищата са голямо наше богатство, но ние го разпиляваме. За да се спре това разпиляване, задачата за почистването, наторяването, напояването на ливадите и естествените пасища и за превръщането им колкото се може по-бързо в изкуствени и паркови пасища трябва да не стои пред ръководството на ТКЗС и ДЗС само като лозунг, а да стане повеля на деня.

Това значи също така да разширяваме с най-голям темп люцерновите площи, да продължаваме да увеличаваме приготвянето на големи количества силаж — включително и на комбинирания силаж, като решително преодолеем подценяването и неправилното разбиране на някои специалисти и ръководители на ТКЗС на въпроса за приготвяне на силаж от царевичните стѐбла заедно с мамулите в млечно-восъчна зрелост.

Във връзка с разрешаването на фуражния проблем смятам, че трябва да повдигна и един друг въпрос, който неправилно се решава от някои централни ведомства в противоречие с някои решения на Министерския съвет и в ущърб как-

то на нашето животновъдство, така и на цялото ни народно стопанство.

Касае се до въпроса, как да се използва меласата, която е отпадъчен продукт от преработката на захарното цвекло.

През 1960 г. се очаква да се произведат около 70 хил. т меласа. По плана за 1961 г. се предвижда да се произведат около 77 850 т меласа. С разпореждане на Министерския съвет от 7. IX. 1959 г. от получената през 1960 г. меласа 40 хиляди т трябваше да се заделят за нуждите на животновъдството. Под различни форми обаче меласата вместо за храна на животните се използва за производството на спирт и някои други продукти. Така първоначално определените количества меласа за животновъдството се намалиха от 40 хил. т на 9000 т. Вероятно по същите съображения и за 1961 г. се прави такъв баланс за използването на меласата, че за животновъдството се заделят само около 28 хил. т.

Това, другари народни представители, е чисто и просто разпиляване на едно народно богатство, особено сега, когато изпитваме такъв остър дефицит на фураж. Това е явна пречка за развитието на нашето говедовъдство, което и без това е най-изоставащият сектор от животновъдството. Защо това е така?

Това е така, защото някои финансови и планови органи смятат, че меласата, като се вземе безплатно от заводите и се преработи в спирт и като се изнесе този спирт, се получава много валута. Това обаче не е вярно. Разумната и по-задълбочена сметка показва обратното, че преработката на меласата в спирт е голяма загуба за народното стопанство.

Меласата е много ценна храна за говедата. Ценността ѝ се състои не само в това, че един килограм от нея се равнява по хранителност на 770 г ечемик, но и това, че тя спомага за много доброто оползотворяване на сламата и царевичака като храна за говедата. С един килограм меласа могат да се обработят и оползотворят 5 кг слама или царевичак, които най-пълно се приемат и преработват в търбуха на говедата в пълноценни животински продукти — месо, мляко и кожи.

Така стои въпросът и с използването на карбамида. Неговото производство е недостатъчно. При все това то се използва предимно за индустриални цели или за износ, а не се дава за нуждите на нашето говедовъдство, което го превръща в месо. Трябва да се знае, че един килограм карбамид заменя в храната на говедата 7—8 кг слънчогледов шрот.

Въпреки това количеството карбамид, което се дава на Министерството на земеделието за нуждите на говедовъдството, се намалява от 1350 т за 1960 г. на 110 т за 1961 г. Това е също неправилно.

Ето защо смятам, че трябва да се спре с вредната практика да се използват меласата и карбамидът за спирт, индустриални цели и износ, и предлагам да се възложи на авторитетна комисия от специалисти, която да проучи още един път този въпрос и да докладва в Министерския съвет как в бъдеще да се използват меласата и карбамидът. Освен това предлагам количеството меласа за животновъдството по плана за 1961 г. да се увеличи от 28 хил. т на 40 хил. т, а количеството на карбамида — от 110 т на 3 хил. тона.

Последният въпрос, на който искам да спра вниманието ви, се отнася до състояние на работната ръка в ТКЗС и нейното набиране за строителството и промишлеността, както и до мерките, които трябва да се вземат за преодоляване трудностите, свързани с липсата на достатъчно работна ръка в много кооперативни стопанства.

Както събщи др. Станко Тодоров в доклада си, през последните 3 години заетата работна ръка във всички отрасли на народното стопанство с изключение на селското стопанство се е увеличила с 410 хил. души. По приблизителни данни около 280 хил. души от тези 410 хил. са дошли от селското стопанство. Като явление, свързано с разширяване на строителството и промишлеността у нас, то е даже радостно. Поради неправилното набиране на тази работна ръка от село обаче и поради недостатъчните мерки за нейното заместване със селскостопанска техника картината в някои ТКЗС е много нерадостна. Особено това се отнася за онези ТКЗС, които са в близост с промишлените центрове и новото строителство. Аз няма да изброявам десетките ТКЗС в тежко положение, чиито производствени планове са разстроени поради тази причина. Трябва обаче да кажа тук, че между тях има такива, от които само през 1959 и 1960 г. са напуснали работата си и са отишли в промишлеността и строителството по 500—600 до 1500 души, без това да е съгласувано със съответните управителни съвети на кооперативните стопанства.

Видно от проектоплана за 1961 г., темпът на увеличаване заетата работна ръка в промишлеността, строителството и транспорта ще бъде още по-голям. Ясно е още сега, че през 1961 и следващите няколко години още повече кооператори ще преминат на работа в тези отрасли. Това, разбира се, в никой случай не бива да стане за сметка на селскостопанското производство. Последното ежегодно трябва да расте, защото нуждите от него ще растат. Следователно по въпроса за набирането и състоянието на работната ръка в селското стопанство трябва своевременно и най-сериозно да се помисли и да се вземат бързи мерки за нейното компенсиране.

На първо място, положението може да се облекчи, като се вземат широки мерки за най-пълното използване на съществуващата техника. В това отношение в ТКЗС, ДЗС и МТС се крият огромни резерви.

Още през 1959 г. се направиха първите опити за внедряване на комплексната механизация в селското стопанство; а през 1960 г. тези опити се разшириха значително почти във всички окръзи. Това особено се отнася до житните култури — специално за разделната жътва, прибирането и съхраняването на зърното и сламата чрез механизирани хармани. Това се отнася и до комплексната механизация на царевичата, слънчогледа, захарното цвекло, памука, картофите и сушенето на сеното и т. н. Със съществуващата техника можем още през 1961 г. да отидем към комплексна механизация по отглеждането на царевичата и слънчогледа най-малко върху 3500 хил. дка площ. Резултатите от това мероприятие през 1960 г. са повече от добри, както се изтъкна от някои другари като Васил Богданов. Задачата на министерството и народните съвети сега е тези резултати да се популяризират и разширят още повече през 1961 г., да се обмени опит между механизаторите, да се обучат нови механизатори сега през зимата за такава работа.

За да може обаче комплексната механизация да се разшири както в полевъдството, така и в животновъдството, трябва обязательно да се пристъпи към провеждането на някои мероприятия, които са известни, но които досега недостатъчно намериха място в широката практика на кооперативните стопанства. Така например обязательно трябва да се подготвят всички МТС, ДЗС и ТКЗС за широко внедряване на квадратно-гнездовата сеитба на царевичата, слънчогледа, памука и захарното цвекло. За да може да се внедри механизацията в зеленчукопроизводството, обязательно трябва да се скъса с досегашната практика на малоразмерни по площ зеленчукови градини и да се измени начинът на сеитбата на зеленчуковите култури. Примерът на ТКЗС от Софийския градски район през 1960 г. е поучителен: чрез специализиране на ТКЗС в производството на зеленчуците, чрез уедряване на блоковете на зеленчуковите култури, чрез внедряване на праворедовото им отглеждане през 1960 г. ТКЗС от района на София механизираха много трудови процеси, като в същото време увеличиха добивите от единица площ.

Същото се отнася и за ягодите. Само чрез праворедово отглеждане на тази култура ТКЗС — Брегово, Видинско, Дъбене — Пловдивско, и др. механизираха всички трудови процеси с изключение на брането на плодовете и постилането на сламата.

Изобщо специализацията на ТКЗС вътре в окръзите, в отглеждането на отделните култури, както и специализацията на отделните села вътре в ТКЗС за нашето селско стопанство трябва да намери вече своето широко практическо приложение.

Това напълно важи и за животновъдството. Още с уедряването на ТКЗС Централният комитет на Партията постави задачата да се групират фермите от отделните сектори на животновъдството в отделните села на едно ТКЗС. Този процес обаче още се забавя. Кооперативните стопанства са уедрени, но фермите са дребни. Затова свинеугонтелни ферми има във всяко село на уедреното ТКЗС, кравеферми и птицеферми също. В същото време в страната се изградиха вече първите едри свинеферми, в които един човек угодява 800—1000—3000 свине като в ДЗС „Тунджа“, първите кравеферми, където един човек отглежда над 35 крави. Изградени са и първите междukoоперативни ферми за угодяване на телета и свине.

Комплексната механизация на културите и окрупняването на фермите в ТКЗС през 1961 г. трябва да придобият голям размах. Така бързо ще се повиши производителността на труда, т. е. с много по-малко кооператори ще се извършват задачите в полевъдството и животновъдството. От по-малко кооператори ще се произведе много повече продукция. В това е и едно от главните преимущества на уедреното ТКЗС, което ние още не сме използвали напълно.

На второ място, за да не се разстройва работата на ТКЗС от изтеглянето на работната ръка в строителството и промишлеността, налага се да се сложи ред в нейното набиране. Трябва строго да се спазва решението на Политбюро на ЦК на Партията и на Министерския съвет за реда за набиране на работна ръка от ТКЗС. Засега това решение не се спазва и отговорност от нарушителите не се търси. Затова има ТКЗС, в които производството е напълно разстроено, а има и такива, в които пък част от работната ръка е излишна, но работници не се вземат оттам, защото са отишли в предприятия и строителството.

Най-правилно е още сега с приемане на производствените планове на ТКЗС и предприятията да се определи от изпълкомите на народните съвети от кои ТКЗС и за кои предприятия колко работна ръка и кога ще се взема и това да се спазва през цялата година.

На трето място смятам, че се налага все пак още отсега да се помисли и през годината да се намерят възможности да се доставят допълнително количество някои видове селскостопанска техника на ТКЗС. Техниката, която е предвидена сега по плана, е далеч недостатъчна.

Одобрявам проектоплана и проектобюджета за 1961 г. и ще гласувам за тях. Уверен съм, че превръщането им в живо дело през 1961 г. ще тласне с още една голяма крачка нашата страна напред към щастливото комунистическо общество. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител и министър на просветата и културата др. Начо Папазов.

Начо Папазов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Внесените от Правителството проекти за народностопанския план и бюджета за 1961 г. са изработени след дълго обсъждане с ръководствата на нашите окръзи и съответните министерства и ведомства. Тези два важни документа отразяват мнението на широк кръг специалисти, отразяват в голяма степен мъдростта и опита на нашите работници, селяни и народна интелигенция. Те са съставени така, че дават възможност да се прояви широко инициативата на трудещите се, да се използват правилно съществуващите у нас резерви, за да може като народ и като държава да крачим достойно и с успех във великото семейство на социализма.

Големите задачи и идеи винаги са раждали и раждат голяма енергия и велики дела и ако ние днес отчитаме, че сме изминали дълъг път за късо време, ако сме стигнали до положението да започнем две години по-рано четвъртия петгодишен план, то това се дължи преди всичко на линията за ускорено икономическо развитие, дължи се на факта, че тази линия дойде в отговор на намерените нужди и възможности на нашата страна.

Аз няма да повтарям цифрите и фактите, които бяха посочени така изобилно и убедително тук в докладите по плана и бюджета. Това са обаче не сухи цифри и факти. Това е възбуждащ израз на безкрайните възможности, които притежават освободените от експлоатацията на капитализма работници, селяни и трудова интелигенция, това е героична поема на нашия народ, който под ръководството на Българската комунистическа партия успешно строи социализма.

В навечерието на настоящата сесия ние получихме ново, най-авторитетно и вдъхновяващо ни потвърждение на правилността на пътя, по който вървим. Заявлението на Московското съвещание на представителите на комунистическите и работническите партии ясно и недвусмислено определя за най-важна и неотложна наша задача, пръв национален и интернационален дълг постоянно да умножаваме победите на

икономическия фронт като най-сигурно и ефикасно средство да се увеличава нашето влияние, да се разширяват позициите на социализма в целия свят.

Заедно с ръста на нашата икономика процъфтяват просветата и културата, разширяват се всяка година условията за още по-голямо развитие и размах на културната революция. Др. Кирил Лазаров и др. Станко Тодоров дадоха изобилни факти в това отношение. Само през учебната 1961/1962 г. в нашата страна ще се учат кръгло 1470 хил. души, т. е. 40 хил. души повече от тази година и половин милион повече от 1944 г.

Цифрите за средствата, които се дават за просветата и културата, наистина са много големи. Те замайват главата, когато ги сравним с онова, което капитализмът отделяше за родното ни училище, за единствения университет или за анемичната тогава Академия на науките. Творците на словото и на палитрата бяха оставени сами на себе си. Никой от държавата не се грижеше за тях. Подлагана на изкушения, тяхната съвест често ставаше плячка на хищниците от двореца или на спекулантите от банковите и търговските фирми.

Седмият конгрес на Българската комунистическа партия постави за разрешаване в областта на просветата и културата няколко важни проблеми. Те се отнасят преди всичко до необходимостта да се свърже народното образование с нуждите на живота, а нашето изкуство и култура — с най-широките слоеве на народа. Централният комитет на Партията посочи конкретно начина за разрешаване на тези проблеми, като изработи и предложи на Народното събрание приетия вече Закон за по-тясна връзка на училището с живота и издигна за хората на изкуството лозунга „По-близо до живота, повече между хората“.

Миналата 1959/1960 учебна година беше година на началните стъпки в провеждането на Закона за по-тясна връзка на училището с живота. Този закон, който бе изработен по предложение на Централния комитет на Партията и обособен в речта на първия секретар на Централния комитет др. Тодор Живков пред IX конгрес на Комсомола, отразява назрелите нужди на нашия живот. Ние вече започваме да берем неговите благодатни плодове, а тепърва ще почувствуваме историческата му революционна роля.

Не случайно законът за новото социалистическо училище бе подет като всенароден закон. Нашият народ има прекрасни традиции в областта на народната просвета. Той обича родното училище като своя най-скъпа рожба, грижи се за него и живее с неговите нужди и проблеми. Затова цялата наша общественост от градове и села полага грижи за пре-

устройството на народното образование и широко подпомага разширяването на материалната база на училищата.

С въвеждане на производственото обучение в живота на българското училище се вля ново съдържание. Все по-широко детето, юношата и младежът от основното училище до университета се обучават на базата на производството, на примера на производителите. Знанието е велика сила, когато служи на живота, когато се претворява в практиката. Тези ръководни принципи постепенно, но широко и дълбоко навлизат в училищата. Тяхното благотворно въздействие все повече ще се отразява при оформяването на бъдещия строител на социализма и комунизма.

За пръв път в нашата история 14 хил. младежи, завършили средните политехнически училища, миналата учебна година заедно със зрелостните свидетелства получиха и удостоверения за производствена квалификация по разреди. Наред с това и други 7000 ученици от X клас получиха различни разреди.

На проведения преди известно време пленум на градския комитет на Партията в гр. Ловеч по въпросите на народната просвета бяха посочени много примери на резултатна работа от приложението на закона както в градските, така и в селските училища. Партийният секретар на фабрика „Болшевик“ разказа как ученичките и учениците заместват успешно работниците при обедната почивка, което спомага на предприятието да изпълнява плана. А подобни примери има вече масово и в София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и във всички окръзи на страната.

Направеното през миналата година за откриване и обзавеждане на учебни кабинети, за изработване на най-различни пособия за онагледяване на преподаването в училищата показва колко неизчерпаеми са нашите възможности в това отношение, колко много могат да се умножат резултатите от отделните държавни средства за строеж на училища или за тяхното обзавеждане.

Според данните от прегледа на училищата през 1959/1960 г. с усилията на учители и ученици, подпомогнати от партийните комитети, съветите по места и нашите стопански ръководства и организации са създадени 4279 кабинета, изработени са 266 хил. учебни пособия и помагала и по такъв начин на държавата са спестени повече от 100 млн. лв.

За по-малко от две години ние вече имаме хубави примери на самониициатива на учителски колективи и на ръководители на училища, които показват пътя, по който следва да се върви, за да се създадат необходимите материални условия за успешното приложение на новия закон.

Ако идете в с. Мъглиж, не изпускайте да посетите средното политехническо училище. Под ръководството на директора др. Лев Попов, благодарение на подкрепата на партийната организация, на трудовото кооперативно стопанство и съвета тук са постигнати големи успехи във овладяването на науката от учащите се и в нейното прилагане в практиката, особено в селското стопанство. Те се готвят вече на базата на опитното стопанство от 400 дка да осигурят такива доходи, че ученическият стол да мине на самоиздръжка. Ефектът от дадените от държавата средства е удвоен. Построен е голям физкултурен салон и пристройка към сградата на училището, интернат за децата от околните села. Там кипи трудов живот, чувствува се духът на Макаренко, прилага се на дело законът.

Подобно е положението в редица училища в Плевенски, Търновски, Михайловградски и Видински окръг. Почти във всеки окръг има подобни примери за подражание.

Ефектът от средствата, които отпуска държавата, следва да се удвоява и утроява, като се използва отзивчивостта на населението по линия на самооблагането, влагане на доброволен физически труд, активно участие на учащите се в обществено-полезен труд и т. н.

Особено много следва да се използва този начин на работа в строителството на две-, четири- и осемкласни училища. Не бива повече нашите окръзи да държат училищата в съжителство с джамии или в полусрутени сгради.

Както е известно, новият закон за преустройство на образованието предвижда основното задължително образование да бъде осмокласно. Завършилите осми клас младежи и девойки ще получат по-широка подготовка по основите на науките, трудово и политехническо обучение и ще имат добра ориентировка за бъдещата им професия.

Според закона задължителното осмокласно основно образование трябва да се въведе в цялата страна за 4—5 години. През настоящата учебна година в около 500 основни и в средните училища бе въведен задължително осми клас. Осмокласното образование обаче налага откриването на много места на ученически занимални, общежития и пансиони, увеличаване броя на учителите и възпитателите и пр., увеличаване на класните стаи. Всичко това изисква да не се бърза с откриването на училища със задължителен осми клас. Нужно е такива училища да се откриват само там, където са създадени необходимите за целта условия. В обратен случай ние само ще понижаваме, вместо да подпомагаме и издигаме равнището на нашето училище.

Другари! Тази година по капиталното строителство на народните съвети бяха в строеж 2000 класни стаи, 320 каби-

нета, 131 работилници, 17 общежития, 14 детски градини. Наред с това със средства по самооблагането, бюджетни средства, с труд и материали от населението бяха започнати училищни сгради, общежития, детски градини и др., равняващи се на близо 1000 класни стаи. Подобна ще бъде картината и през 1961 г. Макар и недостатъчно за големите нужди на общото и професионално образование, това е огромно строителство, което изисква много грижи, помощ и ръководство от нашите окръжни народни съвети. А трябва да кажем, че те не винаги поставят това строителство на преден план. Често на много места училищните обекти не се завършват навреме за учебната година. В много случаи те се строят некачествено и се пускат в действие, без да бъдат добре обзаведени. Това не бива да се повтаря през следващата година. Не бива да се оставя незавършен нито един училищен обект 10 дни преди откриване на новата учебна година.

Нужно е да се направи цялостен преглед на проектирането и строителството на училища, детски градини и общежития. Ние смятаме, че още има какво да се направи, за да се превърне това строителство, да се въведат най-удобните, евтини, хигиенични и красиви типове сгради, като се отчитат нуждите на настоящето и бъдещето и като се използват нови модерни материали.

Важни центрове за подготовка на средни ръководни изпълнителски кадри в различните сектори на промишлеността и селското стопанство, строителството и др. са нашите техникуми и професионално-техническите училища. Затова всяка година и особено при действието на новия Закон за народното образование расте постоянно както техният брой, така и броят на учащите се в тях.

Докато през 1957 г. у нас имаше 226 професионални училища с кръгло 73 хил. курсисти, през 1960 г. техният брой достигна 432 със 135 хил. учащи се. Приемът на курсисти за първа година от 25 600 души през 1957 г. нарасна на 63 хил. през 1960 г., т. е. към два и половина пъти.

Трябва обаче да се подчертае дебело, че голямата част от средните професионални училища не притежават необходимата материална база. В повечето случаи и окръжните народни съвети отделят стари и негодни трактори за селскостопанските техникуми или негодни машини за другите видове професионални училища. Другарите от окръзите и редица стопански ведомства проявяват голяма активност, за да се открие ново техническо или селскостопанско училище, но тяхната активност не бива да свършва дотук. Не е въпросът само да поставяме фирмата „техникум“, а да не се грижим за съдържанието.

В техникумите трябва да се създадат образцови условия, за да се подготвят годни средни технически кадри за нуждите на новата модерна техника и строителство, за нуждите на нашето модерно социалистическо земеделие. Иначе няма никакъв смисъл да откриваме нови средни технически училища, за които постоянно постъпват искания.

Миналата учебна 1959/1960 г. бе плодотворна и за нашата работа по издигане културното равнище на българите с мохамеданска вяра. Решенията на Българската комунистическа партия и Правителството по този въпрос се оказаха крайно належащи и тяхното приложение още от първата година дава прекрасни резултати. В най-затънтените краища на Смолянски, Благоевградски, Кърджалийски и други окръзи благодарение помощта на държавата и инициативата на населението сега има 62 пансиона с 3960 деца и 165 занимални с 6500 деца. Резултатите от работата на интернатите са добри. Те показват, че ние сме на прав път, че младото поколение из средата на това население, което в по-голямата си част още робува на корана, се е откъснало от веригите на религията и поема нов път на активен, съзнателен строител на социализма.

Могат да се посочат много интересни и вълнуващи примери. Питомците от интерната в с. Арда, Смолянско, под ръководството на своите възпитатели и учители се учат успешно и се готвят да продължат образованието си в гимназиите и техникумите на страната. Като минавате по пътя за Мадан, на един от живописните завои на шосето е кацнала малка училищна сграда, построена с помощта на държавата и с приноса на местното население и учителите. Това е основното училище в с. Подвис, което е прекрасно обзаведено, дворът е образцово подреден от учениците под ръководството на техните учители. Когато влизате в училището, чувствувате грижливата ръка на народния учител, която е написала отривистата мисъл на Ленин: „Училище вън от живота и политиката е лъжа и лицемерие.“

Свързването на училището с живота, на обучението с производителния труд, участието на учениците в труда заедно с работниците и кооператорите открива голяма възможност за комунистическото възпитание на учащите се. Първостепенна наша задача е да осъществим хармонично развитие на младежта, да изградим в нея чертите на новия човек — човека на комунистическото общество. С въвеждането на новата програма за възпитателната работа в учебните заведения през настоящата учебна година работата по комунистическото възпитание се поставя на здрави научно-педагогически основи.

Нашата работа за комунистическото възпитание на учащата се и студентската младеж сега се улеснява и подпома-

га много с Московското заявление. Този исторически документ, тази неповторима победна песен на комунизма е велик извор за вдъхновение и възпитание на младото поколение. От училищата и университетите трябва да излизат убедени борци за делото на комунизма у нас и навсякъде, където е нужно в света.

Другарки и другари народни представители! Това съвсем не значи, че всичко по приложението на закона е в ред, че няма слабости и недостатъци. Ръководството на Министерството на просветата и културата даде отчет пред Централния комитет на Партията и Правителството за хода на изпълнението на Закона за преустройство на народното образование. Проведено бе и съвместно съвещание с Централния съвет на профсъюзите по този въпрос.

Следва да се отбележи, че в стремежа да се осигури материалната база — имам предвид пособия, кабинети, машини и съоръжения за трудово възпитание — на много места се стигна до самоцел в цялата тази важна работа. Не се полагат необходимите грижи и усилия за правилното и творческо свързване на производственото обучение с мироведните дисциплини и тези по основите на науките, като математика, физика, химия и др. Често не се разбира голямата необходимост да се използва трудът като дидактично средство, т. е. средство за възпитание и обучение, а не просто като физически труд. Всяко прекаляване с физическия труд може да донесе обратни резултати в нашата учебно-възпитателна работа.

Вчера тук др. Лазаров съобщи, че ние вече имаме организирани повече от 5000 опитни полета. Трябва да кажа, че по-голямата част от тях опитни полета не представляват образци за местното население. В голямата си част те са необработени земи. Ние смятаме, че трябва под ръководството на народните съвети да оправим тази работа. Нашата страна няма много земи за разхищение.

Много хубав е примерът във Врачански окръг, където в училищата се отглеждат повече от 50 000 зайци. Ние сме дали задача този начин да се разпространи в цялата страна. По този начин годишно може да се отглеждат само в училищата 2—3 милиона зайци. А това ще бъде допълнителен източник за получаване на ценно заешко месо.

През тази учебна година наред с грижите за материалната база ние поставяме ударението на организацията на учебно-възпитателната работа, на повишаване квалификацията на учителите, за създаване на всички условия правилно да се възпитава младото поколение, да получава то трайни и самостоятелни знания, да се подготви добре за живота.

Броят на учителите у нас днес е кръгло 75 хил. при 30 782 учители през 1939/1940 г. Това е най-многобройният отряд

от социалистическата ни интелигенция — отряд, който нашата Партия и народна власт високо ценят. Никога учителската професия не е била поставена на такава почит и уважение, както това направи народната власт. Народните учители получиха тази година значително увеличение на заплатите. Това бе нова проява на грижи на Партията и Правителството към онези, в чиито ръце народът е поверил цвета на нацията — нашата бъдеща смяна.

Като използваме най-широко прекрасните традиции на демократичното и прогресивно учителство от миналото, като изучаваме непрестанно нашия собствен положителен опит и опита на съветското училище, ние най-сигурно ще преодолеем слабостите и допуснатите грешки, за да се прилага законът успешно и резултатно.

Министерството на просветата и културата взема всички мерки да се изработят и издадат навреме нови учебници на основата на новите планове и програми. Тези учебници трябва да бъдат така изработени, че да бъдат малки по обем, но да дават най-богато съдържание — учебници, в които да бъде тясно за думите и широко за мисълта, учебници, които да бъдат валидни от 3 до 5 години.

Другари! През годините на народната власт броят на висшите учебни заведения у нас се увеличи четири пъти, на преподавателите — осем пъти, на студентите — над пет пъти, на завършващите млади специалисти — към осем пъти. Сега в нашите висши учебни заведения се приемат повече нови студенти, отколкото беше общият брой на всички студенти през 1944 г.

У нас сега работят 20 висши учебни заведения с 33 факултета и 103 специалности. През следващата учебна година ще започнат работа още един висш медицински институт и два висши педагогически института.

За чест на нашите висши учебни заведения, особено техническите, подготвените от тях специалисти все по-добре се проявяват в живота. Не други, а нашите млади архитекти и инженери проектираха хотелите на „Златните пясъци“ и „Слънчев бряг“ и прославиха нашата страна. Не други, а инженери, които завършиха в нашите социалистически учебни заведения, изработиха сложни проекти, излязоха на търгове, спечелиха ги и осъществиха големи строежи в ОАР — провинция Сирия, и другаде.

Учебната 1959/1960 г. беше важен етап в развитието на висшето ни образование. Съобразно с изискванията на закона за по-тясна връзка на училището с живота бяха обсъдени и разработени обстойно новите планове и програми за висшите учебни заведения. Според тези програми нашите бъдещи инженери и други специалисти ще трябва да преминат със завършването на учебния процес и съответната прак-

тика в различни участъци, като започнат с работата на обикновения работник и стигнат до сложната и отговорна работа на майстора и командира на производството — инженера, конструктора и пр. За целта е отделено една трета от цялото време за следване.

Ускореното развитие на нашата икономика и култура изисква да се подготвят все по-голям брой специалисти. Затова в проектоплана се предвижда през 1961 г. да бъдат приети 16 030 нови студенти, а в перспектива към 1965 г. броят на студентите да нарасне към 80 000 души.

Необходимо е обаче заедно с увеличените планове за приемане, които Държавната планова комисия ежегодно дава на министерството, да се полагат повече грижи за разширяване на материалната база на висшите учебни заведения. Имам предвид постройката на нови институти и лаборатории. Правилно се предвижда да започне строителството на Машинно-електротехническият институт. Нужно е да се строи обаче и химико-технологически институт. Това са институти, в които се изучават 24 специалности, най-необходими за нашето социалистическо строителство, особено с оглед на новите гигантски заводи, които ще бъдат завършени до края на тази петилетка.

Опитът, другари, показва, че ние все още не сме осигурили квалифицирани ръководители и квалифицирани работници даже в сега съществуващите предприятия, където поради неумението на изпълнителските и ръководни кадри държавата понася немалко загуби.

Много необходимо е да се промени методологията на планирането на подготовката на кадрите и да се разглежда тя неразривно свързана с ръста на производителните сили на страната и с развитието на различните отрасли на народното стопанство. Нужно е, като се планира ръстът на промишлеността, да се планират и средства за създаване условия за правилна подготовка на съответните кадри, като се планира енергийният баланс, леката промишленост и пр., да се планират и средствата, с които ще се осигурят условия за подготовка на кадри за тези отрасли. Както ежегодно отделяме много средства за селското стопанство, така пропорционално следва да се отделят и средства за създаване на условия за подготовката на добри висши и средни агротехнически кадри. Ако ние, другари, така не постъпваме, ако не създаваме необходимите условия за подготовка на висококвалифицирани и годни за живота специалности, ще причиняваме големи загуби на народното стопанство.

Тук др. Лазаров съобщи, че у нас вече работят над 259 хил. специалисти с висше и средно образование. Това е голяма сила, ако тя се използва най-целесъобразно, ако всеки от тези специалисти стои най-близо до производството и

до нуждите на живота. За съжаление това все още не е така. Този принцип се нарушава и при разпределението на завършващите висшисти, немалко от които често гледат да се настанят на по-леки служби в или около София. Това не е здраво явление. Това са прояви на слабата възпитателна работа в училището и висшето учебно заведение, на Комсомола и семейството. Това са прояви, срещу които нашето училище и висшите учебни заведения следва да водят постоянна борба, за да се създават високосъзнателни и дисциплинирани кадри, които да обичат преди всичко своята професия и да се стремят не там, където ще им бъде по-леко, а там, където в борба с трудностите ще могат да проверят най-добре своите знания, ще отдадат най-резултатно своите млади сили в служба на народа.

Другарки и другари народни представители! През 1960 г. на фронта на изкуството и културата приложението на партийния лозунг „По-близо до живота, повече всред народа“ даде нови плодове.

В близко сътрудничество със Съюза на българските писатели Министерството на просветата и културата подкрепя и насърчава усилията на нашите майстори на словото в благородните им усилия да създават талантиливи, правдиви произведения за съвременния живот, за съвременните наши хора-строители, за тяхната борба и творчески стремежи. Най-добрите от тези творби бяха наградени през изтеклата година.

Значителни са успехите и на нашия театър. През текущия сезон в нашите театри ще се играят 78 български пиеси от всичко 190.

Българските композитори през последните няколко години създадоха голям брой нови музикални произведения във всички жанрове. Прегледът на симфоничната музика и оркестри показва нов ръст на това сложно изкуство. Оперните театри и симфоничните оркестри все повече обогатяват репертоара си с нови произведения на българските музикални творци.

След общата изложба на страните на социалистическия лагер в Москва и Националната юбилейна обща художествена изложба в София настъпи творческо оживление. Голям брой даровити, изтъкнати майстори на палитрата уредиха свои индивидуални изложби, като показаха младостта на изкуството и богатството от творчески виждания на нашите художници.

Предстои да се открие национална изложба на приложното изкуство и изложба на младите художници.

Не може да не се отбележи големият ръст на кинообслужването на населението. Към края на тази година броят на кината ще бъде над 1500, от които 1300 в селата, а броят

на кинозрителите -- над 112 млн. души, т. е. осем пъти повече, отколкото през 1944 г. През 1961 г. по плана се предвижда броят на кинозрителите да нарасне с още 6,5 млн. души.

Разширява се и се подобрява дейността на нашето радио и кинематография. Крепне, макар и с още ограничена база, нашата млада телевизия.

Особено големи са резултатите от широката дейност, творческа енергия и инициативи, проявени от работниците в областта на книгопечатането и книгоразпространението. Тези неуморни труженици за разпространението на светлото дело на книгата всред всички слоеве на народа изпълниха с чест дадените пред Партията и Правителството обещания.

Ако става дума за използване резервите и възможностите за предсрочно изпълнение на плановете, то работниците на фронта на книгопечатането и книгоразпространението показваха на дело как следва да се работи.

Плановете за разпространение на книги по третия петгодишен план те преизпълниха и приключиха с една печалба от около 5 млн. лв., след като минаха на самоиздръжка.

Но следва да се каже, че лозунгът за свързване на хората на изкуството и културата с живота все още не е приложен нашироко и надълбоко всред масите. Министерството на просветата и културата, ръководството на Съюза на българските писатели и на другите творчески съюзи си дават ясна сметка, че всичко, което е постигнато, бележи само началото на онова, което трябва да се направи.

Централният комитет на Партията постави задачата плодовете на изкуството и културата да стигнат широко до народа, във всички кътове на страната.

Ние се гордеем с големия брой читалищни сгради, но нека надзорнем какво става там, и ще видим, че много от тях лошо се използват, че в много села, особено през зимата, не кипи оня богат, разнообразен и интересен културен живот, какъвто може да се организира.

Затова през следващата година походът на нашата култура и изкуство към селата следва да се превърне в масово и постоянно явление.

Народът ни високо цени и уважава творците на науката и изкуството. Той ги цени и уважава, радва им се и ги обича най-много, когато те не стоят далеч от него, а когато заедно с него крачат по стръмните пътеки на изграждането на новия живот, когато и в делници, и в празници дишат от неговия въздух, стъпват с неговите стъпки, напрягат мускули или празнуват заедно с него.

В проектобюджета за 1961 г. за науката, просветата и културата се предвижда общо сумата от близо 3 млрд. лв.

Сега предвидените кредити за учебните, учебно-възпитателните заведения и културно-просветните институти са десет пъти по-големи от тези през 1944 г.

Предлаганият план и бюджетът отразяват нарасналите нужди на народа и увеличените възможности на нашата икономика.

Големите средства, които народната ни власт дава за науката, образованието и изкуството, са залог за победата на нашата културна революция. Затова ви приканвам, другари и другарки народни представители, единодушно да гласуваме за утвърждаване на предложения план и проектобюджет за 1961 г. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Петър Попзлатев. Има думата народният представител и председател на Комитета по архитектура и благоустройство др. Марин Грашнов.

Марин Грашнов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Народното събрание е свикано на извънредна сесия да обсъди и приеме плана за развитието на народното стопанство и бюджета на НР България за 1961 г. Приемайки плана, ние не можем да не хвърлим поглед и върху изпълнението на плана за настоящата година.

1960 г. е последната година от програмата за изпълнение на петилетката в съкратени срокове. Задачата, поставена от Партията в доклада на първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков през 1958 г. за изпълнение на петилетката за 3—4 години, благодарение на упорития и самоотвержен труд на работническата класа, кооператорите и народната интелигенция, е изпълнена. Бъдещите поколения ще славят самоотвержения и героичен труд на първите пионери за изграждане на социалистическото и комунистическото общество, ще хранят вечно към тях признателност и уважение.

Още една петилетка се нарежда до изпълнените вече две петилетки. Това не са само петилетки по брой, това са десетки нови задимели комини по цялата страна, това са нови рудници, пробили гърдите на нашите планини, това са нови язовири и напонтелни канали, блеснали под синьото небе, нови електростанции и далекопроводи, опасващи страната, нови асфалтирани шосета, пресичащи китните долини и планинските хребети на нашата Родина. Това са обновяващите се и благоустроени градове и села.

През годините на народната власт културно-битовото и жилищното строителство получи най-широк размах. Преобразиха се старият патриархален вид на градовете и селата.

Бяха водоснабдени нови 1200 населени места и канализирани 39 града.

Бяха направени 9300 км улици, бяха изградени нови 32 700 дка градини и паркове и оформени 350 хил. дка лесопаркове. За озеленяване на улиците бяха посадени 4150 хил. дръвчета.

През последните години са асфалтирани над 7 хил. км пътища в страната.

Построени са нови 528 хил. жилища в селата, една част от които са хубави двуетажни домове. По пътя на държавното, общественото, кооперативното и индивидуалното жилищно строителство жилищната площ в градовете непрекъснато нараства.

За всички градове са изработени съвременни градоустройствени планове, а от всичко 4580 села в страната 3702 са снабдени с регулационни планове. В близките години ще бъдат изработени регулационни планове и за останалите села.

Планът за 1961 г. е нова мощна крачка напред в развитието на нашата икономика, на нашата материална и духовна култура, към изграждането на социалистическото и комунистическото общество. Той предвижда изграждането на нови крупни промишлени предприятия, електростанции, рудници, напоителни системи, пътища и други.

Изпълнението на плана ще бъде нова голяма крачка към прогреса на нашата страна, към щастieto и благоденствието на нашия трудов народ, нова крачка в борбата за мир, за мирно съвместно съществуване в съревнованието между социалистическата и капиталистическата система.

Както съобщи в доклада си председателят на Държавната планова комисия, планът за 1961 г. решава основните въпроси, свързани с развитието на промишлеността, като дава предимство на тежката промишленост. 65,4% от капиталните вложения са насочени в промишлеността. Главната част от тях са предназначени за изграждане на енергийни мощности, металургията и химическата промишленост. С плана се залагат основите на нови крупни предприятия, решава се главният въпрос на социалистическото стопанство, именно осигуряване производството на средства за производство.

Средствата за културно-битово строителство по плана за 1961 г. са намалени от 13,1% на 9,4%. На пръв поглед това може да доведе до погрешния извод, че средствата, необходими за строителството, за подобряване на бита и културата на народа, се намаляват. В перспектива с оглед на задачата за ускорено икономическо развитие на страната въпросът е решен правилно. Средствата правилно са насочени и бъдещите години ще потвърдят това. С изграждането на промишлената база ще се създадат нови големи възможности през следващите периоди да се заделят още повече средства за културно-битово строителството.

Средствата само за комунално-битовото строителство представляват 2,6% от общите капитални вложения. С тях през 1961 г. ще бъдат построени 730 км водопроводи, 66 км канали, 37 бани, 8 градски хотела с около 800 легла и др.

През 1961 г. ще продължи строителството на жилища в градовете, промишлените райони и селата. За държавно жилищно строителство са предвидени 161 159 хил. лв. Със заемки от БИБ и спестявания на трудещите се ще бъдат построени жилища за 545 млн. лв. Общо в градовете и към производствените предприятия ще бъдат построени нови 19 хил. жилища. Към тях трябва да се прибавят и жилищата, които се строят в селата — около 40—50 хил. всяка година.

За да се преодолеят все още големите трудности с жилищата в градовете, необходимо е окръжните и градските народни съвети да вземат мерки за запазване и редовно поддържане на наличния годен жилищен фонд — държавен, обществен и частен. Във връзка с ново жилищно строителство трябва да се забрани събарянето на здрави масивни жилищни сгради. Към събаряне на наличния жилищен фонд, за да се подмени с нов, може да се прибегва само когато се отнася за значително износени постройки, които не отговарят на хигиенните изисквания и културно-битовите нужди на гражданите. Увлеченията, които се допускат в това отношение в някои градове, трябва да спрат, независимо от това, какво е местоположението на здравите и годни жилищни сгради.

За строежа на нови пътища, за реконструкция на старите и за полагане на трайни настилки се предвиждат 415 млн. лв., което ще рече, че към направените досега ще се прибавят нови 500 км пътища и 2 хил. км реконструирани и асфалтирани пътища. Средствата за пътища трябва всяка година да се увеличават, тъй като развитието на народното стопанство води до бързо увеличаване на автомобилния транспорт, изискващ пътища, пригодени за скоростно движение, с много по-голяма натовареност и със съответни съоръжения за преминаване през жп. линии. Това ще позволи търговската скорост на автотранспорта да се увеличи и ще гарантира пълната сигурност на пътниците. Направата на автомобилни пътища с трайни настилки води до намаляване амортизацията на колелата, до голяма икономия на части и гориво, а така също — до увеличаване търговската скорост на автотранспорта, която у нас е два пъти по-малка от постиженията в други страни.

Казаното дотук няма да даде пълна картина за плана за 1961 г. по изграждането и благоустрояването на населените места, строежа на местни пътища и други, ако не прибавим и средствата, получавани от доброволното самооблагане на нашия народ, което той дава с ентузиазъм само и само да види по-скоро благоустроени своите селища, да види изградена и благоустроена нашата страна.

Досега по линията на самооблагането са набрани и изразходвани 873 млн. лв. За 1961 г. ще бъдат набрани нови 300 млн. лв.

Това може да направи само един народ — силно любещ Родината си, привързан към своята Партия-ръководителка, воюващ за светлото социалистическо и комунистическо бъдеще.

Планът за развитието на народното стопанство и бюджетът на НР България за 1961 г. са реални и ще дадат възможност на нашата страна в бъдещите години да се развива с още по-бързи темпове. Изпълнението на плана по капиталното строителство изисква от нас да подготвим проектантските и строителните организации и още от първите дни на новата година да не допуснем никакво забавяне или изоставане.

Трябва да се отбележи, че всяка година има натиск за увеличаване на плана по капиталните вложения, а през годината поради ненавременна и некачествена подготовка на документациите, поради несвоевременно взетите мерки по организацията на строителството остават неизползувани средства. Затова със самото приемане на плана трябва да вземем всички мерки да продължим нормално строителството на старите обекти и да организираме работата по новите. За нормалното изпълнение на плана по капиталното строителство трябва да се решат някои предварителни въпроси.

1. Това е въпросът с осигуряване на обектите с качествени проекти и сметни документации. Планът за проучването и проектирането за 1961 г. предвижда известно намаляване на обектите за проектиране през 1961 г. и свеждането им до нуждите на строителството. Неправилно миналите години се допускаше в плана да се включват много обекти за проектиране, без да има възможност да се строят, а в същото време не се проектираха достатъчно жилищни обекти. Получавахе се така, че ние проектираме без нужда, задържаме в проектантските организации голям брой квалифицирани кадри, необходими за строителството и за техническите служби при окръжните народни съвети.

Голяма роля за поекономяването на строителството играят проектантските организации — там, където се ражда идеята, там, където се оформя образът и определя обемът на строежа. Често пъти ние сме склонни да търсим причините за осъбяването в строителните организации и да искаме икономия само от тях. Това е неправилно. Строителството е последният етап на цялостния строителен процес. Икономията, която се търси от тях, трябва да се постига главно в организацията и механизацията на изпълнението. Истинската икономия обаче трябва да търсим при проектирането, като добре се обмисли и обоснове нуждата от строежа, като правилно се определят

неговият обем и място, като се намери най-правилната и най-икономична технология, като се приложи най-леката конструкция и се употребят по възможност недефицитни, местни строителни материали.

Проектантите трябва да бъдат на челно място в борбата за техническия прогрес в строителството и да дадат най-нови, съвременни обосновани прогресивни проекти и решения. В това отношение имаме немалки постижения в последните години. Далеч зад нас останаха първите години на плахите, неуверени стъпки в проектирането.

Сега нашата страна разполага с подготвени проектантски институти, които могат да снабдят с проекти обектите на промишленото, енергийното, културно-битовото, пътното, железопътното, мелиоративното и други строителства. Изясниха се и много въпроси из областта на градоустройството, архитектурата и благоустройството на населените места. Все повече жилищни и културно-битови обекти, жилищни и курортни комплекси изникват и красят градовете, селата и курортите на нашата Родина. Изясняват се и насоките за развитието на нашата съвременна архитектура. В новото строителство през последните години е отразен социалистическият реализъм в архитектурата и градоустройството, който ползува световните достижения, ползува нашето богато архитектурно наследство и държи сметка за бита и традициите на нашия народ. Но това е само началото. Трябва още много да се работи, за да се развие и утвърди постигнатото; да се създаде наш — български стил в архитектурата, наша родна съвременна архитектура, национална по форма и социалистическа по съдържание.

Реорганизацията в проектното дело и строителството и създаването на окръжни проектантски и строителни организации е добре замислена и дава добри резултати. Проектирането се доближи още повече до строителството. Наред с това обаче трябва да кажем, че не всички народни съвети взеха мерки за укрепване на проектантските и строителните организации. Недостатъчното ръководство от страна на някои окръжни народни съвети доведе до недомислени и скъпи проекти, до много лошо качество при изпълнението, вследствие на което се оскъпи строителството. Имаме немалко случаи, когато се изменят производствените планове на проектантските организации. Неестествено и ненужно се раздува и увеличава обемът им. Така например: проектантската организация в гр. Варна през 1960 г. проектира обекти за строителство през 1961 г. на обща сметна стойност за 375 млн. лв. при капитални вложения на окръга за 1960 година 75 млн. лв., или проектира се около 5 пъти повече, отколкото са възможностите за строителство в окръга, проектантската организация при окръжния народен съвет в Коларовград проектира

обекти за 260 млн. лв. при капитални вложения на окръга за 1960 г. 34 млн. лв., или около 7 пъти повече в сравнение с възможностите за строителството; проектантската организация при окръжния народен съвет в Плевен проектира обекти за 421 млн. лв. при капитални вложения в окръга за 1960 г. 60 млн. лв., или около 7 пъти повече. Такива случаи има и в другите окръжни проектантски организации. Стига се до положение, че се правят много повече проекти, отколкото са нужни. Работи се некачествено, което предизвиква оскъпяване на строителството.

При направената проверка на 151 обекта на окръжните народни съвети с определена сметна стойност 1194 млн. лв. се констатира надвишение със 780 млн. лв., или с 65%. Почти нямаше окръг през тази година, който да не е допуснал надвишение на сметната стойност на обектите. Ако така работят проектантските организации, ние можем да докараме редица вреди на народното стопанство. Затова трябва бързо да се вземат мерки от страна на народните съвети за укрепването на проектантските организации, за въвеждане на строга планова и финансова дисциплина в проектното дело. Това е особено необходимо сега, когато проектантските организации преминават на самоиздръжка.

Пред проектантските организации стои голямата задача да преминат на широк фронт към типово проектиране и приложение на типовите проекти, за да се подготви преминаването към сглобяемото строителство, което се налага от бързите темпове на строителството и от недостатъчната работна сила.

2. Друг също важен въпрос за нормалното изпълнение на строителството е развитието на промишлеността за производство на строителни материали. Тук трябва да се има предвид следното:

първо, ние трябва да имаме достатъчно количество строителни материали, за да се обезпечи планираният обем строителство по години и в перспектива;

второ, така да се развият мощностите за производство на отделните видове строителни материали, че винаги да имаме напълно комплектувани материали.

Развитието на промишленото производство на строителни материали през следващите години трябва да получи нов тласък. Обемът на строителството трябва да диктува количеството на строителните материали, а не обратното. Сега често се получава, че количеството на строителните материали диктува обема на строителството. Недостатъчни са материалите за групово и кооперативно жилищно строителство, а за частното се намират особено трудно в търговските предприятия. Ние често имаме залежаване на различни видове стоки поради това, че са произведени некачествено или в по-голямо количество, отколкото е нужно за даден период. Строител-

ни материали обаче през последните 10 години не са залежавали, независимо от много лошото качество на някои от тях. Това налага съответните планиращи и ръководни комитети и органи да се занимаят по-основно с въпроса за строителните материали и да увеличат производството им. Строителните материали са предназначени за задоволяване не само на държавното строителство. На тях трябва да се гледа като на материали за нуждите на населението, като на стоки за широко потребление.

Основните строителни материали, които определят обема на строителството, засега са: бетонно желязо, цимент, дървен строителен материал и етернитови тръби за водоснабдяването. За бетонното желязо в бъдеще въпросът ще се реши с изграждането на Металургичния комбинат „Кремиковци“, за цимента — с разширяването на някои циментови заводи. Недостатъчно обаче се прави за дървения строителен материал. Общо е убеждението, че ние изсичаме горите. Държавна планова комисия дава данни, че в това отношение ние отиваме над установените норми. Мерките обаче за спирането на това явление липсват или са недостатъчни.

Основна задача трябва да бъде оползотворяването на дървесните отпадъци. Първо, отпадъчната дървесина от всички промишлени и дървопреработвателни предприятия трябва да се оползотворява, като се изработват дървесни плоскости, второ — трябва да се забрани използването на дървесината там, където тя има еднократна или временна употреба — в строителството, мините и другаде. Годишният обем на отпадъчна дървесина, която се похабява, е около 500 хил. м³. Тя е такава отпадъчна суровина, че не може да се съхранява и се похабява. Затова към всяко промишлено предприятие по дървопреработването трябва да се изгради малка инсталация за преработка на отпадъчната дървесина в дървесни плоскости поне по подобие на тази във фабрика „Толбухин“ на гара Искър. Машиностроенето трябва да получи задача още през тази година да конструира такива инсталации.

Нерешен остава и въпросът с етернитовите тръби. При наличието на достатъчно количество тръби биха могли да се водоснабдят много повече населени места с доброволен труд и собствени средства на населението.

Би следвало да се възложи на заинтересуваните комитети, министерства и ведомства да разгледат възможностите за разширяване на производството на строителни материали и да излязат с предложение за решаването на този въпрос през годината.

Другарки и другари народни представители! Считаю за реални и изпълними предлагания план за развитие на народното стопанство и бюджета на НР България за 1961 г. Те

ще спомогнат за бързото и всестранио развитие на нашата страна. Одобрявам ги и ще гласувам за тях. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Парашкев Петров.

Парашкев Петров: (*От трибуната*) Другари и другарки народни представители! С широки крачки върви напред нашият народ по пътя на социализма. Под изпитаното ръководство на Партията и Правителството, изпълнявайки мобилиращия призив за ускорено икономическо развитие на нашата страна, той постигна през настоящата година забележителни трудови победи. За тях ярко и убедително говорят цифрите, изнесени от заместник-председателя на Министерския съвет и председател на Държавната планова комисия др. Станко Тодоров.

Наред с промишлеността и другите отрасли на народното ни стопанство с ускорени крачки върви напред и нашето селско стопанство. Уедрените трудово-кооперативни земеделски стопанства и масовото движение за изпълнение петилетката в съкратени срокове създадоха условия за още по-бърз подем на селскостопанските отрасли. Както миналата година, така и тази година въпреки неблагоприятните условия за една част от страната, в резултат на огромната работа на селските труженици производството от основните земеделски култури значително надхвърли средногодишното производство през годините на втората петилетка и специално през 1958 г.

Редица показатели за селското стопанство в директивите на VII конгрес на БКП за третата петилетка, предвиждани за 1962 г., са вече достигнати през изтичащата 1960 г. В растениевъдството са постигнати и надминати през 1960 г. очакваните добиви за 1962 г. по директивите от почти всички култури, увеличена е продукцията от селскостопанските животни. Създадени са условия и в селското стопанство за по-нататъшното ускорено развитие на производителните сили, за всестранио подобряване работата в селскостопанските отрасли и за увеличаване производството и доходите в трудово-кооперативните земеделски стопанства и на кооператорите.

Другари и другарки народни представители! Още веднъж и тази година се доказва верността на народната мъдрост особено за селското стопанство: „Господ дава, но в кошара не вкарва.“ Както бе изтъкнато в докладите на др. Тодор Живков пред пленумите на Централния комитет на Партията и в сесиите на Народното събрание за ускореното развитие на нашата страна, съществуват големи резерви особено в селското стопанство, които, ако бъдат използвани напълно, ще се постигне бързо увеличаване на селскостопанското производство. Трябва обаче да констатираме, че все още не всич-

ко е направено за разкриване и използване на съществуващите резерви, че все още средните добиви и продукция в селското стопанство са под възможностите, които съществуват в голям брой ТКЗС. За да имаме по-големи резултати в селското стопанство, необходимо е да подобрим още повече работата на кооперативните ръководства и на кооператорите, да осигурим по-пълното използване на наличните средства за производство, да воюваме за използване на всяка съществуваща възможност за получаване по-голямо производство и продукция, за осигуряване по-големи доходи за ТКЗС и кооператорите.

Че по-добрата работа и по-пълното използване на възможностите и резервите в селското стопанство осигуряват по-голямо производство и по-високи доходи, показват примерите на челните ТКЗС в различни райони на страната. Такъв пример дава и нашето ТКЗС „Великият октомври“ в с. Сливово поле, Русенски окръг.

Сравнително малко по големина, с 35 хил. дка обработваема земя и 4500 души кооперирано население, през настоящата година нашето ТКЗС получи 1,5 пъти повече продукция, отколкото през миналата година, а спрямо 1958 г. — двойно повече. При план да получим 25,5 млн. лв. обща продукция ние получихме 26,7 млн., или с 1,2 млн. лв. повече, което за нашето стопанство означава по 2 лв. повече на всеки трудоден. При план да получим 250 кг среден добив пшеница от декар ние получихме по 272 кг от 10 хил. дка, от 8 хил. дка царевица ние получихме по 530 кг зърно при план 400 кг, фасул по 238 кг от декар при план 150 кг. Още по-високи добиви са получени от отделни бригади и звена. Първа тракторно-полевъдна бригада с бригадир Ангел Стойков от цялата засята площ 3025 дка получи по 288 кг пшеница, а от 325 дка — по 523 кг. Звеното на Исмаил Хасанов от бригадата на Петко Калчишков от 210 дка получи по 855 кг царевица чисто зърно.

Тези високи добиви са резултат на неуморния труд на нашите кооператори и механизатори, на положените от тях подобрени грижи за културите. В центъра на тези грижи стоят наторяването и напояването. Докато в миналото ние получавахме не повече от 2—2,5 т захарно цвекло от декар, то тази година при редовното напояване, съчетано със своевременното наторяване с минерални торове, ние получихме 4 хил. кг захарно цвекло при план 3600 кг, а отделни звена като това на Николай Ганчев от първа тракторно-полевъдна бригада получи близо по 6 т захарно цвекло от декар.

Добри успехи ние постигнахме и от животновъдните ферми. От нашата кравеферма при план да надоим 825 хил. литра краве мляко очаква се да получим 885 хил. л, или с 60 хил. л повече. При план да надоим 3500 л краве мляко от фуражна

крава очаква се да получим по 3700 л, а от племенната кравеферма от 80 броя крави се очаква да надойм по над 4 хил. л краве мляко. Рекордни постижения постигнаха овчарите от сливотопската овцеферма, която за 1959 г. е национален първенец. При план да настрижат по 4,5 кг вълна от овца те настригаха средно по 5 кг. Най-висок настриг се получи от стадото мъжки шилета на Сеид Исмаилов и Илияз Шукриев, които от 200 глави получиха средно по 8,230 кг вълна, а от коч № 329 — 19,800 кг мериносова вълна. Докато през миналата 1959 г. ние получихме 272 хил. броя яйца, то тази година се очаква да получим 800 хил. броя, или близо 3 пъти повече.

Добри успехи ние имаме в повишаване производителността на труда и в намаляване себестойността на продукцията. Докато себестойността на пшеницата през миналата година бе 70 ст., то тази година е снижена на 36 стотинки. Себестойността на 1 кг царевица през миналата година беше също 70 ст., през настоящата година е снижена на 35 ст., а на комплексно отгледаната царевица от 1000 дка в ТКЗС, с. Мартен, Русенски окръг, себестойността е сведена на 26 стотинки.

Тези успехи в снижение себестойността на продукцията са резултат преди всичко на повишаване производителността на труда главно чрез разширяване на механизацията. От ред години ние прибираме зърнените житни култури с комбайн и виндзоуери. През миналата година за всеки един тон прибрано зърно ние вложихме 0,9 трудовни, то тази година този разход го сведохме на 0,5 трудовни.

През миналата и тази година построихме два птичарника по за 5 хил. броя птици, един телчарник за свободно отглеждане и др. Освен това ние разширихме напоителната мрежа с още 4 хил. дка, като през настоящата година построихме помпена станция за около 1,5 млн. лв. В края на 1962 г. в землището на нашето кооперативно стопанство няма да има нито един декар, който да не се напоява от водите на река Дунав. Работният добитък се намали до размери, необходими за обслужване личното стопанство на кооператорите. Само през миналата и настоящата година ние доставихме 6 товарни коли и 8 трактора, 6 ремаркета и друг селскостопански инвентар. В настоящия момент почти всички превози и основните селскостопански работи се извършват с машини.

Успехите на ТКЗС в Сливо поле изпъкват особено ярко, когато бъдат сравнени със средните постижения на ТКЗС в нашия окръг. Може с увереност да се твърди, че тези средни постижения щяха да бъдат много по-големи, ако всички ТКЗС в окръга бяха издигнали равнището на своята работа на равнището на задачите, които Партията и народната власт поставят пред селското население.

Другари и другарки народни представители! Като изтъквам това, което е постигнало ТКЗС в с. Сливо поле, аз не ис-

кам да кажа, че нашите постижения са пределни, че ние също не сме допуснали слабости в нашата работа и че нямаме възможност за в бъдеще да постигнем още по-големи резултати.

Ние отчитаме, че постигнатата производителност на труда е все още незадоволителна. Необходимо е да механизираме напълно вършитбата, да механизираме трудоемките процеси в животновъдните ферми, да се борим за намаляване стойността на фуражите. Така например през настоящата година ние получихме средно по 850 кг люцерна от декар — сухо сено, при себестойност 25 стотинки. Ако обаче бяхме прибрали механизирано всичките площи с люцерна, това сено щеше да ни коштува 17 стотинки. С механизираното прибиране на фуражната царевича със силажокомбайн и механизирано извозване с камиони ние намалихме десеторно себестойността на силажа.

За фуражните култури, особено тревните, ние не заделяме достатъчно торове, въобще на тях се гледа с известно пренебрежение. Още по-лоши са грижите за мерите и пасищата. От тази обща фуражна площ ние получихме няколко пъти по-малко растителна продукция в сравнение с това, което може да бъде получено при по-добри грижи. За пръв път тази година ние организирахме силажирането на царевичата в млечно-восъчна зрелост. Но нека си признаем, че не умеем качествено да приготвим този силаж, който да се яде с охота от животните.

Другари и другарки народни представители! Спрях се на тези задачи, които стоят пред стопанството в с. Сливо поле, защото те са задачи, които се поставят и в народностопанския план за 1961 г. пред всички ТКЗС в нашата страна.

Задачите, които се предвиждат в плана за селското стопанство през идущата година, са реални и изпълними. Много от показателите в проектоплана за селското стопанство са вече постигнати и надминати от редица ТКЗС и те сигурно ще бъдат изпълнени като средни показатели за цялата страна. Затова аз заявявам, че ще гласувам с радост за приемане на законопроектите за народностопанския план и бюджета за 1961 г. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Петър Попзлатев: Предлага се да преустановим днешното заседание, а утре заседанието да започне в 9 часа.

Има ли възражения? — Няма.

Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч.)

Подпредседател: **П. Попзлатев**

Секретари: **Ив. Мирчева**

В. Димитров

Парламентарен стенограф: **В. Йонков**